

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІЧНИЙ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА
ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ:

Завідувач кафедри

_____ проф. Зайченко В.В.

«13» грудня 2024 р.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

на тему:

«Розробка заходів щодо підвищення ефективності капіталовкладень на підприємстві (на прикладі приватного підприємства агрофірма «Могутнє»

с. Глібівка Вишгородського району Київської області)»

**«Development of measures to improve the efficiency of capital investments
at the enterprise»**

Виконав здобувач вищої освіти 2м курсу,
групи ЕА-23м-1,4 ОПП «Економіка агробізнесу та
агротрейдингу»
спеціальності 051 «Економіка»
Слюсаренко Олег Петрович

«13» грудня 2024 р.

Керівник роботи:

к.т.н., доцент Савеленко Г. В.

«13» грудня 2024 р.

Рецензент:

к.е.н., професор Савченко В. М.

«13» грудня 2024 р.

м. Кропивницький

Центральноукраїнський національний технічний університет
Факультет Економічний
Кафедра Економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Галузь знань Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 – «Економіка»
Освітньо-професійна Економіка агробізнесу та агротрейдингу
(освітньо-наукова) програма

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та готельно-
ресторанної справи

(підпис)
д.е.н., проф. Володимир ЗАЙЧЕНКО
(наук. ступінь, вч. звання, ім'я та прізвище)

« 5 » вересня 2024 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Слюсаренко Олег Петрович

(прізвище, ім'я та по-батькові)

1. Тема роботи «Розробка заходів щодо підвищення ефективності
капіталовкладень на підприємстві (на прикладі приватного підприємства
агрофірма «Могутнє» с. Глібівка Вишгородського району Київської області)»

2. Керівник роботи Савеленко Григорій Володимирович, к.т.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи до захисту 2024

4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи Мета кваліфікаційної роботи: розробка
комплексу заходів щодо підвищення ефективності капіталовкладень на прикладі приватного
підприємства, враховуючи специфіку його діяльності та сучасні тенденції розвитку аграрного
сектору економіки.

Завдання: здійснити аналіз наукової думки щодо теоретичної сутності поняття «капітальні
інвестиції»; проаналізувати методологічні підходи до оцінки ефективності капіталовкладень
сільськогосподарських підприємств; провести аналіз фінансово-економічного стану ПП «МОГУТНЄ»;
запропонувати шляхи підвищення капіталовкладень у діяльності ПП «МОГУТНЄ»;
оцінити економічну ефективність запропонованих інновацій.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Ознайомлення з літературними джерелами	09.09.24-20.09.24	
2.	Написання вступу та першого розділу «Теоретичні основи ефективності капіталовкладень на підприємстві»	21.09.24-10.10.24	
3.	Написання другого розділу «Аналіз результатів господарської діяльності ПП «МОГУТНЄ»	11.10.24-07.11.24	
4.	Написання третього розділу «Напрями підвищення Ефективності капіталовкладень у ГПП агрофірма «МОГУТНЄ»	08.11.24-19.11.24	
5.	Оформлення кваліфікаційної роботи	20.11.24-25.11.24	
6.	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність та виявлення академічного плагіату	26.11.24-29.11.24	
7.	Підготовка ілюстративного матеріалу, отримання відгуку наукового керівника, зовнішньої рецензії, рецензії, підготовка до захисту	30.11.24-10.12.24	

Дата видачі завдання

« 5 » вересня 2024 р.

Керівник роботи _____

(підпис)

Савеленко Г. В.

(прізвище та ініціали)

Завдання прийняте до виконання

« 5 » вересня 2024 р.

Здобувач _____

(підпис)

Слюсаренко О. П.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Слюсаренко О. П. Розробка заходів щодо підвищення ефективності капіталовкладень на підприємстві (на прикладі приватного підприємства агрофірма «Могутнє» с. Глібівка Вишгородського району Київської області): кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за ОПП «Економіка агробізнесу та агротрейдингу» спеціальності 051 «Економіка» /Центральноукраїнський національний технічний університет. Кропивницький, 2024. 104 с.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, об'єкт та предмет дослідження. У першому розділі роботи досліджено теоретичні основи ефективності капіталовкладень на підприємстві. Проаналізовано методологічні підходи до оцінки капітальних інвестицій.

У другому розділі роботи здійснено аналіз результатів господарської діяльності ПП агрофірма «Могутнє». Проведено SWOT-аналіз для досліджуваного підприємства. Здійснено аналіз використання виробничих ресурсів ПП агрофірма «Могутнє» та визначено, що підприємство є прибутковим.

У третьому розділі обґрунтовано проект створення нових виробничих потужностей - консервного та переробного цехів. Проведений розрахунок економічної ефективності та терміну окупності витрат на будівництво заводу з переробки овочевої продукції та консервування цукрової кукурудзи показав його високу інвестиційну привабливість. Термін окупності складає 2,8 року.

Ключові слова: капіталовкладення, переробка овочів, консервний цех, SWOT-аналіз, агрофірма

ANOTATION

Slyusarenko O. P. Development of measures to improve the efficiency of capital investments at the enterprise: qualification work for the second (master's) level of higher education in the OPP "Economics of agribusiness and agrotrading" specialty 051 "Economics" / Central Ukrainian National Technical University. Kropyvnytskyi, 2024. 104 p.

The introduction substantiates the relevance of the topic, defines the goal, object and subject of the study. In the first section of the work, the theoretical foundations of the efficiency of capital investments at the enterprise are investigated. Methodological approaches to assessing capital investments are analyzed.

In the second section of the work, an analysis of the results of the economic activity of the private enterprise of the agricultural company "Mohutne" is carried out. A SWOT analysis is conducted for the enterprise under study. An analysis of the use of production resources of the private enterprise of the agricultural company "Mohutne" is carried out and it is determined that the enterprise is profitable.

The third section substantiates the project of creating new production facilities - canning and processing plants. The calculation of economic efficiency and payback period of costs for the construction of a vegetable processing plant and canning of sweet corn showed its high investment attractiveness. The payback period is 2.8 years.

Keywords: investment, vegetable processing, canning plant, SWOT analysis, agricultural company

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	13
1.1 Сутність та значення капітальних інвестицій в розвитку підприємства....	13
1.2 Методологічні підходи до оцінки ефективності капіталовкладень сільськогосподарських підприємств	26
1.3 Фактори впливу на ефективність інвестиційної діяльності аграрних підприємств	38
2. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «МОГУТНЄ»	41
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства	41
2.2. Аналіз використання виробничих ресурсів підприємства.	48
2.3. Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності ПП «Могутнє»....	59
3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ У ПП «МОГУТНЄ».....	67
3.1. Техніко-економічне обґрунтування розширення виробничого асортименту підприємства	67
3.1.1. Формування оптимального асортименту продукції	67
3.1.2. Організація технологічного процесу виробництва нової продукції.....	71
3.1.3. Визначення виробничої потужності та планових обсягів виробництва.	74
3.1.4. Планування потреби у виробничому персоналі	75
3.1.5. Оцінка економічної ефективності та окупності інвестиційного проекту.....	76
3.2. Обґрунтування впровадження системи НАССР та створення виробничої лабораторії як засобу забезпечення якості продукції	78
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних економічних умовах ефективність капіталовкладень відіграє вирішальну роль у забезпеченні конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств аграрного сектору. Особливої актуальності це питання набуває для приватних сільськогосподарських підприємств, які функціонують в умовах обмежених фінансових ресурсів та мінливого ринкового середовища. Рациональне використання інвестиційних коштів не лише сприяє модернізації виробничих потужностей та впровадженню інноваційних технологій, але й безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності підприємства.

Проблематика підвищення ефективності капіталовкладень охоплює широкий спектр питань, пов'язаних з оцінкою інвестиційних проєктів, вибором оптимальних напрямків вкладення коштів, визначенням джерел фінансування та мінімізацією інвестиційних ризиків. Особливості сільськогосподарського виробництва, такі як сезонність, залежність від природно-кліматичних умов та тривалий виробничий цикл, створюють додаткові виклики при плануванні та реалізації інвестиційної діяльності.

Фундаментальні аспекти теорії та методології інвестиційної діяльності, а також практичні механізми оптимізації капіталовкладень знайшли своє відображення у працях багатьох визначних дослідників. Вагомий науковий доробок у розв'язання проблематики ефективного використання інвестиційних ресурсів та управління капіталовкладеннями на підприємствах різних форм власності внесли такі відомі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, як І. Бланк, Л. Борщ, О. Вовчак, М. Герасимчук, Я. Жаліло, М. Кропивко, Б. Луців, І. Лукінов, А. Мертенс, К. Паливода, А. Пересада, Т. Понедільчук, С. Реверчук, Н. Спасів, В. Хобта, Н. Хрущ, Л. Шинкарук, В. Федоренко та ін. Їхні наукові розвідки охоплюють широкий спектр питань: від теоретичного обґрунтування сутності капіталовкладень до розробки інноваційних підходів щодо оцінки їх ефективності в умовах динамічного ринкового середовища.

У науковій літературі спостерігається значна варіативність трактувань та концептуальних підходів до визначення сутності капітальних інвестицій, що свідчить про відсутність консенсусу серед дослідників щодо цього питання. Особливої гостроти ця проблематика набуває в контексті циклічних фінансово-економічних потрясінь, які часто породжуються дисбалансом в інвестиційній сфері. Такі явища спонукають до критичного переосмислення існуючих теоретичних положень та практичних механізмів формування належного фінансового забезпечення капітальних інвестицій, враховуючи сучасні економічні реалії та виклики. Саме тому дослідження цієї проблематики в рамках кваліфікаційної роботи є своєчасним та необхідним.

Мета та завдання дослідження.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є розробка комплексу заходів щодо підвищення ефективності капіталовкладень на прикладі приватного підприємства агрофірма «Могутнє» с. Глібівка Вишгородського району Київської області, враховуючи специфіку його діяльності та сучасні тенденції розвитку аграрного сектору економіки.

Для досягнення поставленої мети необхідне вирішення таких завдань:

- здійснити аналіз наукової думки щодо теоретичної сутності поняття «капітальні інвестиції»;
- проаналізувати методологічні підходи до оцінки ефективності капіталовкладень сільськогосподарських підприємств;
- провести аналіз фінансово-економічного стану ПП «МОГУТНЄ»;
- запропонувати шляхи підвищення капіталовкладень у діяльності ПП «МОГУТНЄ»;
- оцінити економічну ефективність запропонованих інновацій.

Об'єктом дослідження є процеси підвищення капіталовкладень у діяльності підприємства на прикладі сільськогосподарського приватного підприємства агрофірма «Могутнє».

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти підвищення капіталовкладень на агропідприємстві.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні джерела з питань підвищення капітальних інвестицій в агропідприємствах. Вивчено нормативно-правові акти, державні програми, закони щодо підтримки агробізнесу. Також проаналізовано праці вітчизняних і зарубіжних науковців щодо капітальних інвестицій в сільське господарство, статистичні дані досліджуваного приватного підприємства агрофірма «Могутнє».

Наукова новизна отриманих результатів кваліфікаційної роботи:

Набуло подальшого розвитку:

- методичні засади формування оптимального виробничого асортименту підприємства з урахуванням ринкової кон'юнктури та наявного ресурсного потенціалу, що дозволяє максимізувати ефективність капіталовкладень;
- науково-практичний підхід до оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів у сільськогосподарському виробництві, який враховує специфіку впровадження системи управління якістю та створення власної лабораторної бази.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці конкретних рекомендацій щодо підвищення ефективності капіталовкладень у ПП "Могутнє", які можуть бути використані як даним підприємством, так і іншими сільськогосподарськими підприємствами України. Зокрема, запропоновано розширення виробничого асортименту та розроблено практичні рекомендації щодо впровадження системи НАССР і створення виробничої лабораторії. Основні положення роботи доведено до рівня конкретних пропозицій і розрахунків, що дозволяють оптимізувати інвестиційні рішення та підвищити конкурентоспроможність продукції підприємства на ринку.

Розроблені методичні підходи та практичні рекомендації можуть бути використані у практичній діяльності сільськогосподарських підприємств при плануванні інвестиційних проектів та впровадженні систем управління якістю. Запропоновані в роботі методики оцінки економічної ефективності

інвестиційних проектів можуть слугувати базою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо капіталовкладень у розвиток виробництва.

Апробація отриманих результатів: основні висновки та пропозиції виконаної кваліфікаційної роботи було викладено у доповіді на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми і перспективи економічного розвитку в умовах модернізаційних процесів в Україні та світі», яка відбулася 27 листопада 2024 р. у м. Кропивницький, в ЦНТУ). Тези доповіді опубліковано у збірнику матеріалів конференції (назва тез доповіді – «Обґрунтування впровадження системи НАССР та створення виробничої лабораторії як засобу забезпечення якості продукції»).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 104 сторінок, у тому числі 89 сторінки основного тексту. Ілюстративний матеріал кваліфікаційної роботи включає 14 таблиць і 3 рисунки.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Сутність та значення капітальних інвестицій в розвитку підприємства

В умовах сучасних процесів євроінтеграції та глобальних економічних перетворень, що охоплюють різні сектори української економіки, включаючи аграрну галузь, ключового значення набуває питання сталого розвитку та оптимізації діяльності підприємств сільськогосподарського спрямування. На сучасному етапі агропідприємства, як і інші суб'єкти господарювання, зіштовхуються з критичною необхідністю забезпечення масштабування своєї діяльності, що неможливо реалізувати без залучення інвестиційних ресурсів. При цьому нарощування інвестиційних потоків можливе лише за умови суттєвого зростання інвестиційної привабливості аграрного сектору для потенційних вкладників капіталу.

Модернізація та якісне вдосконалення виробничих процесів у аграрному секторі здебільшого реалізується через механізм капітальних інвестицій. Саме капітальні інвестиції виступають тим унікальним інструментом, що характеризується багатовекторністю напрямів та розгалуженою структурною композицією у процесі відтворення, впливаючи як на макроекономічні показники країни, так і на результативність окремих господарських одиниць через механізм формування капіталу. Інвестований капітал, хоча й не бере прямої участі у виробничому процесі, проте створює важливий зв'язок між виробництвом та кінцевим продуктом, що підкреслює визначальну роль інвестиційних процесів у виробничому відтворенні.

Зважаючи на це, значна частина наукових досліджень зосереджена на вивченні інвестиційних аспектів. Однак, недостатня розробленість методологічних засад та наявність дискусійних моментів у теоретичному осмисленні ролі капітальних інвестицій як джерела управлінської інформації, а також їх місця в системі облікового забезпечення відтворювальних процесів

аграрних підприємств, підкреслюють актуальність подальшого дослідження цієї проблематики.

В контексті посилення конкурентних позицій українських товарів як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках, а також забезпечення динамічного економічного розвитку господарських суб'єктів, особливо в аграрному секторі України, першочергового значення набуває питання залучення капітальних інвестицій. Саме інвестиційна складова виступає фундаментальним чинником економічного поступу як на макроекономічному рівні, так і на рівні окремих підприємницьких структур.

Відповідно до положень Закону України «Про інвестиційну діяльність», інвестиції трактуються як сукупність майнових та інтелектуальних цінностей, спрямованих на розвиток підприємницької та інших видів діяльності, результатом якої є отримання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту [1]. Це законодавче визначення набуло статусу базового в економічній літературі.

Варто підкреслити, що згаданий законодавчий акт розглядає інвестиції не тільки як ресурс для економічного зростання та модернізації виробничої бази, але й як ключовий елемент процесу розширеного відтворення, технологічного оновлення діючих підприємств, підвищення якісних характеристик продукції та зміцнення її конкурентних переваг. Особливий акцент робиться на тому, що інвестування у відновлення основних фондів та нарощування матеріально-виробничих запасів реалізується через механізм капітальних вкладень [1].

Аналізуючи природу капітальних вкладень, різні науковці пропонують власні трактування цього поняття. Так, у працях А.М. Поддєрьогіна [2] капітальні вкладення розглядаються як сукупність витрат, спрямованих на формування нових потужностей, модернізацію та технологічне оновлення діючих основних засобів. При цьому наголошується, що через механізм капітальних вкладень забезпечується як просте, так і розширене відтворення основних фондів.

В.П. Красовський, Р.З. Акбердина, В.А. Штатський пропонують розглядати капітальні вкладення у контексті процесу капітального будівництва, включаючи етапи завершення, подальшого освоєння та експлуатації основних виробничих засобів. У свою чергу, П.Т. Саблук і В.Б. Моссаковський акцентують увагу на тому, що капітальні вкладення охоплюють витрати на вдосконалення земельних ділянок, будівель, споруд та інших об'єктів основних засобів [3].

Концептуальний підхід Г.М. Підлісецького базується на розумінні ключової функції капітальних вкладень як інструменту відтворення основних виробничих засобів у їх комплексному вимірі. Вчений підкреслює роль капітальних вкладень у підвищенні технологічного рівня виробництва та забезпеченні збалансованості відтворювальних ресурсів [4].

Я.В. Шелест фокусується на цільовому призначенні капітальних вкладень, визначаючи їх головною метою формування об'єктів основних засобів [5]. Розширене трактування пропонує І.В. Сергєєв [6], який розглядає капітальні вкладення як інвестиції в основний капітал, включаючи витрати на нове будівництво, розширення виробництва, реконструкцію, технічне переоснащення діючих підприємств, придбання устаткування, інвентарю, проведення проектно-пошукових робіт тощо. Виходячи з такого підходу, інвестиції в оборотний капітал не можуть класифікуватися як капітальні вкладення, оскільки їх призначення полягає у створенні або нарощуванні капіталу, а не у забезпеченні процесу простого відтворення.

У сучасній системі регулювання господарської діяльності, що охоплює облікові, податкові та статистичні аспекти, широко використовується термін "капітальні інвестиції". Зокрема, у П(С)БО 7 «Основні засоби» капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи визначаються як комплекс витрат, що включає будівельні роботи, реконструкцію, модернізацію (та інші види поліпшень, які збільшують первісну або переоцінену вартість), виготовлення та придбання об'єктів матеріальних необоротних активів, включаючи активи для заміни існуючих та устаткування, що підлягає монтажу [7].

Податкове законодавство, а саме Податковий кодекс України, розглядає капітальні інвестиції через призму господарських операцій, які передбачають набуття права власності на будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомості, основні засоби та нематеріальні активи, що підлягають амортизаційним відрахуванням [8].

Інформаційне відображення капітальних інвестицій також регламентується формою державного статистичного спостереження № 2-інвестиції (річна) «Звіт про капітальні інвестиції, вибуття й амортизацію активів», затвердженою наказом Державної служби статистики України №195 від 21.07.17 р. [9]. Примітно, що статистичні збірники також фокусуються саме на капітальних інвестиціях, а не на капітальних вкладеннях.

В сучасному науковому дискурсі, навчально-методичних матеріалах та нормативно-правовій базі України паралельно функціонують обидва терміни - "капітальні інвестиції" та "капітальні вкладення". При цьому в науковому середовищі спостерігається неоднозначність у трактуванні цих понять: частина дослідників розглядає їх як тотожні, інші диференціюють за обсягом змісту. Така термінологічна варіативність відображає еволюцію наукової думки, зокрема трансформацію економічної категорії "капітальні вкладення" у більш сучасне поняття "капітальні інвестиції".

На думку М.І. Бондаря [10], хоча поняття "капітальні вкладення" та "капітальні інвестиції" мають значну смислову близькість, вони не є повністю тотожними. Дослідник звертає особливу увагу на те, що трактування капітальних інвестицій у Податковому кодексі України зосереджується виключно на результативній складовій господарських операцій (відображення активів, зобов'язань та прибутку), залишаючи поза увагою процесуальний аспект їх реалізації, що створює певні обмеження для коректного відображення у фінансовій звітності.

У науковому дискурсі також залишається відкритим питання систематизації та класифікації як капітальних вкладень, так і капітальних

інвестицій, що зумовлено багатоаспектністю цих економічних категорій та різноманітністю їх проявів у господарській практиці.

Хоча ці терміни часто використовуються як синоніми, між ними є певні відмінності [11, 12]:

Порівняльна характеристика інвестиційних категорій:

Специфіка капітальних вкладень:

- являють собою елемент у структурі капітальних інвестицій
- фокусуються на операціях із основними засобами (придбання, створення, удосконалення)
- охоплюють процеси будівництва, оновлення та модернізації
- характеризуються виключно матеріальним втіленням
- зосереджені у виробничому секторі економіки

Особливості капітальних інвестицій:

- представляють комплексну категорію, що інтегрує капітальні вкладення
- поєднують інвестування у матеріальні й нематеріальні форми активів
- передбачають фінансування:
 - базових засобів виробництва
 - нематеріальних складових
 - біологічних активів тривалого використання
 - додаткових необоротних матеріальних цінностей
- допускають вкладення у корпоративний сектор та фондовий ринок
- розповсюджуються на всі економічні сфери.

Таким чином, капітальні вкладення виступають структурним компонентом капітальних інвестицій та характеризуються цільовою спрямованістю.

Інтерпретація поняття "капітальні інвестиції" викликає дискусії серед експертів на національному та міжнародному рівнях, що ускладнює процес керування інвестиційною діяльністю підприємств [13]. Наукова література демонструє тенденцію до об'єднання капітальних інвестицій з поняттями капітальних вкладень, реальних інвестицій та вкладень в основний капітал.

Неоднозначність у термінології простежується як у працях дослідників, так і в законодавчій базі, де тлумачення капітальних інвестицій представлено у різних нормативних актах, включаючи Податковий та Господарський Кодекси, а також Закон України "Про інвестиційну діяльність" (табл. 1).

Таблиця 1.1. - Визначення капітальних інвестицій (вкладень, активів) у нормативно-правових актах

№ з/п	Автор, назва нормативно-правового акта	Визначення капітальних інвестицій, джерело
1	Мазур Н. А., Кушнір О. К.	Капітальні інвестиції - витрати на придбання або виготовлення (створення) матеріальних і нематеріальних необоротних активів. [14]
2	Бутинець Ф. Ф.	Капітальні вкладення - це витрати на будівельно-монтажні роботи, придбання будівель або їх частин, інструменту, інвентарю, інші капітальні роботи та витрати на проектно-пошукові геологорозвідувальні та бурові роботи, а також витрати на відведення земельних ділянок і переселення у зв'язку з будівництвом, підготовку кадрів для підприємств, що будуються, тощо [15]
3	Бутинець Ф. Ф.	Інвестиції капітальні (англ.: permanent investments) - сукупність витрат, спрямованих на відновлення виробничих потужностей [15]
4	Волков Н.Г.	Капітальними інвестиціями є сумність витрат на планомірне розширене відтворення основних фондів народного господарства і покращення їх якісного складу. [16]
5	Господарський кодекс України від 16.03.2003 р. № 436-IV	Капітальні вкладення – це інвестиції у відтворення основних фондів та на приріст матеріально-виробничих запасів [17]
6	Грабова Н. Н., Козлова Е. П., Парашутин Н. В., Бабченко Т. Н., Галанина Е. Н.	Під капітальними інвестиціями розуміють вкладення грошових коштів підприємством у нове будівництво і придбання, реконструкцію, розширення і технічне переозброєння потужностей вже діючих об'єктів основних засобів. [18]
7	Журавель Г.П., Крупка Я. Д., Палюх М. С., Гуцайлюк Л. О., Фаріон Т.І.	Капітальні вкладення - це витрати на будівництво, реконструкцію та придбання основних засобів. [19]
8	ЗУ «Про інвестиційну діяльність»	Інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект. За цим же нормативним документом інвестиції, що спрямовуються на створення (придбання), реконструкцію, технічне переоснащення основних засобів, очікуваний строк корисної експлуатації яких перевищує один рік, здійснюються у формі капітальних вкладень [1]
9	Ладутько Н.І.	Капітальні інвестиції - сукупність витрат на відтворення і покращення якісного складу основних засобів з метою отримання прибутку. [16]

10	Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій»	Це інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних та нематеріальних активів, термін служби яких перевищує один рік [20]
11	Новиченко П. П.	Капітальні інвестиції представляють собою сукупність витрат, спрямованих на збільшення і оновлення основних засобів. [16]
12	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про його застосування: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291; Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561	Витрати на придбання, створення, будівництво матеріальних і нематеріальних необоротних активів, їх доставку, установку, монтаж з метою введення в експлуатацію, а також витрати на капітальний ремонт, що можуть бути ідентифіковані з окремою амортизованою частиною (компонентом) основних засобів, та якщо ремонтні роботи приводять до збільшення очікуваних майбутніх вигід від об'єкта основних засобів [21]
13	Податковий Кодекс	Капітальні інвестиції – це господарські операції, що передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм цього Кодексу [22]
14	Investopedia	Капітальні інвестиції — це придбання фізичних активів компанією для використання в досягненні її довгострокових бізнес-цілей і завдань [23]
15	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів»	Капітальні інвестиції – інвестиції, що спрямовуються у будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання, створення необоротних активів (включаючи необоротні матеріальні активи, призначені для заміни діючих, і устаткування для здійснення монтажу), а також авансові платежі для фінансування капітального будівництва [24]
16	Редько А. Ю., Барановская В. Г., Горбачева Т. В., Костенко Е. М.	Капітальні інвестиції - витрати, в результаті яких здійснюється збільшення основних засобів. [18]
17	Роз'яснення щодо форм державного статистичного спостереження № 2- інвестиції (річна) «Звіт про капітальні інвестиції, вибуття й амортизацію активів» та № 2-	Освоєні капітальні інвестиції – це інвестиції у нефінансові активи, що були придбані або створені для власного використання зі строком служби більше одного року, включаючи невироблені активи, витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта, що призводять до

	інвестиції (квартальна) «Звіт про капітальні інвестиції»: Роз'яснення Державної служби статистики України від 21.07.2017 р. № 17.4-12/15	збільшення його строку служби або виробничої потужності, та витрати на будівництво житла для подальшого продажу / передачі. [25]
18	Стражева Н. С. Стражев А. В.	Капітальні інвестиції - це витрати на будівництво основних засобів, їх придбання, технічне переозброєння, в т. ч. проектно-пошукові та інші роботи з покращення земельних ділянок, водойм, що знаходяться в користуванні або власності підприємства, відведення земельних ділянок, переселення жителів з будинків та ін. [18]
19	Тишкова І. Е., Прищепа А.Е.	Капітальні інвестиції представляють собою сукупність витрат на відтворення і покращення кількісного складу основних засобів [16]
20	Ткаченко Н. М.	Капітальні вкладення - це інвестиції підприємства, установи. Капітальні інвестиції - це витрати на будівельно-монтажні роботи, придбання будівель або їх частин, обладнання, інструменту, інвентарю, інші капітальні роботи і витрати на проектно-пошукові, геологорозвідувальні і бурові роботи, а також витрати на відведення земельних ділянок і переселення у зв'язку з будівництвом, на підготовку кадрів для підприємств, що будуються та ін. [26]
21	Фурсов О.О.	Під капітальними інвестиціями (вкладеннями капіталу) розуміють інвестиції організації в будь-які види позаоборотних активів, тобто і в довгострокові фінансові інвестиції. [27]

Представлене трактування капітальних інвестицій видається найбільш повним та змістовним, проте доцільно запропонувати альтернативне формулювання цього терміну.

Ми визначаємо капітальні інвестиції як комплекс фінансових вкладень, що охоплює витрати на: придбання, створення, спорудження, відновлення, оновлення та вдосконалення основних фондів; формування та купівлю різноманітних необоротних активів як матеріального, так і нематеріального характеру (включно з правами на інтелектуальну власність, торговельні марки, промислові зразки, патентними правами, ліцензіями, правами користування природними ресурсами та майновими правами); інвестування у корпоративні права та цінні папери шляхом грошових чи майнових внесків.

Вивчення даних, наведених у таблиці 1, виявляє неузгодженість у визначеннях та класифікаційних ознаках інвестицій у фінансовій документації, що створює перешкоди для детального вивчення саме капітальних інвестицій. У бухгалтерській практиці фінансові інвестиції трактуються як активи, що утримуються суб'єктом господарювання для отримання економічних вигод, зростання вартості капіталу чи інших переваг для інвестора [25].

У законодавчому полі спостерігається неоднозначність - Закон України "Про інвестиційну діяльність" надає розпливчате визначення інвестицій, не конкретизуючи їхню природу як активів чи витрат на формування активів [1]. Ситуацію ускладнює специфіка бухгалтерського обліку, де капітальні інвестиції відображаються на рахунку 15 як витрати на придбання або створення необоротних активів обох типів. Водночас, податкове законодавство розглядає капітальні інвестиції через призму господарських операцій з придбання об'єктів нерухомості, основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизаційним відрахуванням.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку не містять визначення капітальних інвестицій, проте надають дефініцію інвестиційної діяльності як процесу придбання та реалізації довгострокових активів та інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів [28].

Група науковців [29] наголошує на важливості розмежування термінів "капітальні" та "реальні інвестиції". Дослідники визначають реальні інвестиції як вкладення коштів в основні й оборотні засоби підприємства та нематеріальні активи, тоді як капітальні інвестиції охоплюють лише вкладення в основні засоби та нематеріальні активи. За їхнім визначенням, це спрямування інвестиційних ресурсів на створення, придбання чи модернізацію матеріальних і нематеріальних активів суб'єктів господарювання.

Таке трактування дозволяє констатувати, що капітальні інвестиції є більш вузьким поняттям порівняно з реальними. У своєму комплексному дослідженні автори розглядають капітальні інвестиції через призму життєвого циклу основних засобів, розмежовуючи поняття інвестицій як "грошового потоку" та капіталу як "певного виду запасу". На основі цього вони формулюють висновок про те, що кожна одиниця інвестицій призводить до збільшення одиниці капіталу. Однак важливо зазначити, що це зростання не є пропорційним, оскільки капітал підлягає зношуванню протягом експлуатації (операційного циклу) і потребує оновлення (що автори характеризують як "відновлювальні інвестиції"). Відтак, динаміка капіталу визначається двома взаємопов'язаними процесами: інвестуванням, яке збільшує капітал, та зношуванням, що призводить до його зменшення.

У контексті дослідження капітальних інвестицій варто звернути особливу увагу на підхід О.Ярмолюк та О.Дмитренко, які пропонують розглядати сутнісні характеристики капітальних витрат у чотирьох ключових аспектах [13]:

1. як витрати, спрямовані на створення, придбання, будівництво, доставку, установку, монтаж матеріальних і нематеріальних необоротних активів, включаючи витрати на капітальний ремонт;
2. як інвестиційні вкладення у придбання, виготовлення, будівництво, реконструкцію, модернізацію, а також створення власними силами матеріальних і нематеріальних активів для власного використання;
3. як незавершені капітальні інвестиції;
4. як освоєні капітальні інвестиції.

У своїх дослідженнях інвестиційної діяльності Денисенко М. розглядає інвестиції як специфічний інструмент підприємництва, що використовується для збереження або генерування доходу [30]. Проте таке визначення не розкриває повною мірою природу інвестицій та механізми практичного застосування цього підприємницького інструменту.

Всебічний аналіз нормативно-правової бази та наукової літератури з питань капітальних інвестицій дозволяє сформулювати комплексний підхід до їх розуміння з позиції фінансового контролінгу. У цьому контексті капітальні інвестиції можна розглядати у чотирьох вимірах: як ресурс або актив (що відображається у вартості створених чи придбаних необоротних активів); як динамічний процес (що охоплює незавершені та освоєні капітальні інвестиції); як витратну категорію (сукупність витрат на реалізацію капітальних інвестицій); як інструмент здійснення підприємницької діяльності (рис. 1.1).

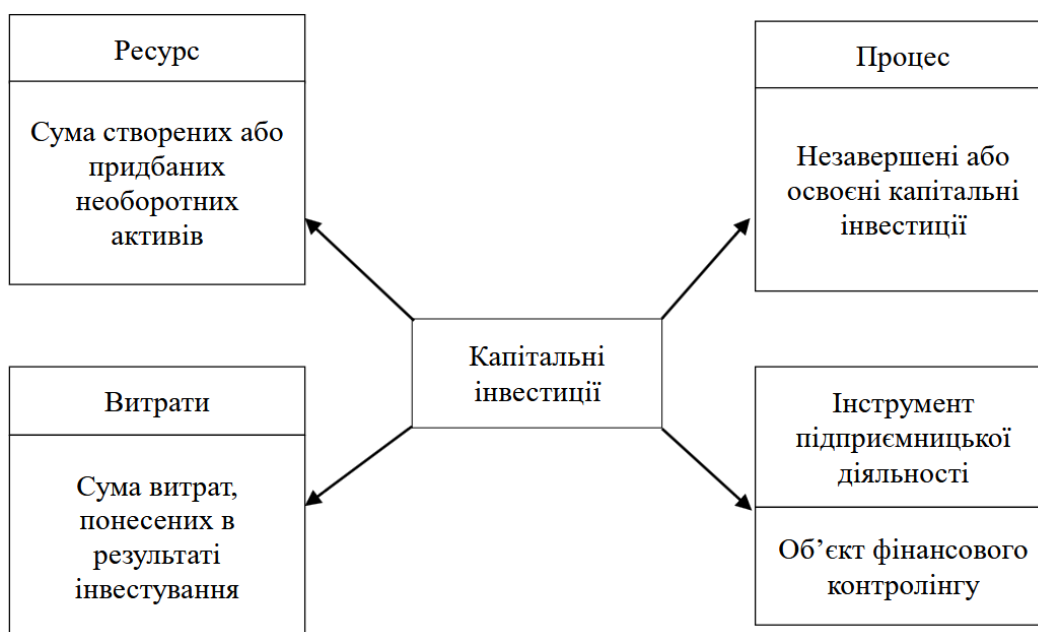

Рис. 1.1. - Наукові підходи до трактування капітальних інвестицій

Джерело: складено за [6, 33.]

Декомпозиція капітальних інвестицій відображена на рис. 1.2. План рахунків бухгалтерського обліку визначає таку класифікацію капітальних інвестицій за відповідними субрахунками:

- вкладення у сферу капітального будівництва;
- витрати на купівлю або виробництво основних фондів;

- фінансування придбання чи створення інших необоротних матеріальних цінностей;
- кошти, спрямовані на отримання або розробку нематеріальних активів;
- ресурси для придбання або культивування довгострокових біологічних активів.

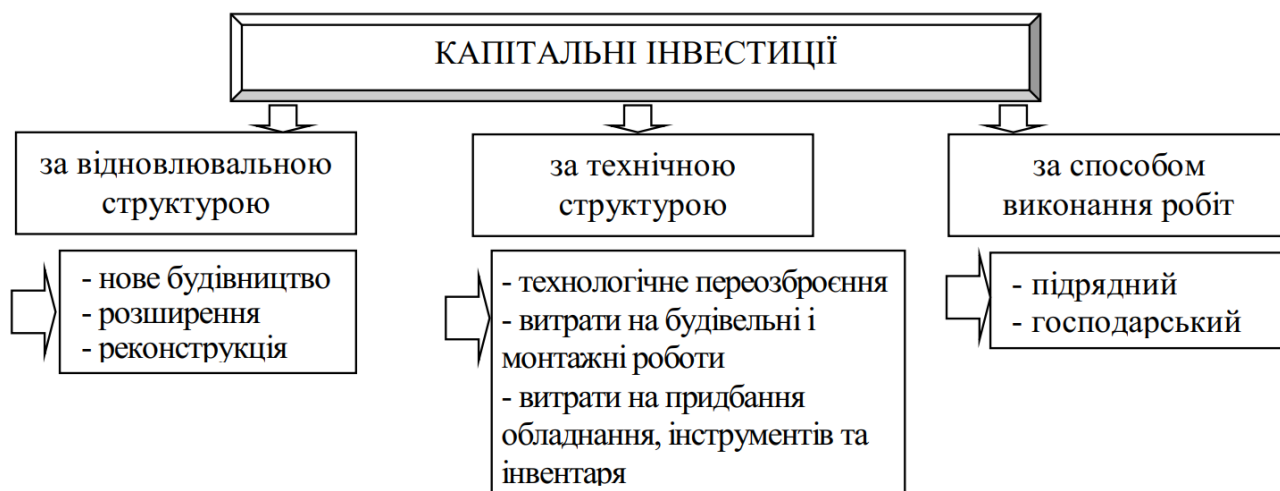

Рис. 1.2. - Класифікація капітальних інвестицій

Джерело: складено за [31, 32.]

Сучасні сільськогосподарські підприємства прагнуть посилювати свою конкурентну позицію через впровадження інноваційних технологій у виробничий процес. Однак реальність змушує їх обмежуватися лише підвищенням технічного рівня виробництва за рахунок модернізації та оновлення існуючого парку виробничих основних засобів [34].

Сучасний стан розвитку аграрного сектору характеризується недостатньою інвестиційною активністю підприємств. Така ситуація вимагає ґрунтовного аналізу поточного стану, тенденцій та структурних особливостей капітальних інвестицій в Україні, виявлення шляхів стимулювання інвестиційних процесів в аграрному секторі економіки, а також вдосконалення системи облікового забезпечення капітальних інвестицій як важливого елементу відтворювального процесу.

1.2 Методологічні підходи до оцінки ефективності капіталовкладень сільськогосподарських підприємств

Дослідження інвестиційного забезпечення відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств потребує комплексного методологічного підходу, що враховує множину взаємопов'язаних факторів. Економічна сутність цих підходів визначається специфікою залучення ресурсів у виробничий процес, включаючи тривалість їх функціонування та особливості використання. Варто підкреслити, що визначення потреби у виробничих ресурсах сільськогосподарського підприємства базується на планованих обсягах виробництва, які розраховуються через формування виробничої програми та обчислення необхідних обсягів робіт із застосуванням основних засобів у галузях рослинництва, тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції.

В умовах сьогодення оцінка результативності інвестиційної діяльності набуває особливого значення для визначення того, наскільки процеси функціонування, розвитку та відтворення ресурсного потенціалу відповідають науково обґрунтованим нормативам, що базуються на збалансованих пропорціях відновлення складових ресурсного потенціалу.

Вітчизняні дослідники пропонують оцінювати економічну ефективність реальних інвестиційних ресурсів через динаміку таких показників як продуктивність праці, фондівіддача, рентабельність та інші індикатори ефективності діяльності підприємства в контексті реалізації інвестиційного проекту [35]. При цьому Гойко А. Ф. наголошує, що позитивна динаміка цих показників свідчить про конструктивний вплив інвестицій на економічну діяльність. Додатковим інструментом аналізу впливу інвестицій на фінансові результати виступає оцінка ефектів операційного та фінансового важелів.

На наш погляд, існуючі методичні підходи мають суттєве обмеження, оскільки не забезпечують можливості комплексної оцінки ефективності

інвестиційної діяльності аграрних підприємств при одночасній реалізації кількох інвестиційних проектів з різними термінами початку.

Заслуговує на увагу позиція дослідників щодо впливу еколого-економічних факторів на функціонування підприємства. Втім, недостатнє врахування цих чинників призводить до значних розбіжностей між запланованими та фактично отриманими результатами інвестиційних вкладень, що вимагає відповідного коригування [36].

Впровадження комплексної системи показників ефективності інвестиційної діяльності має забезпечувати можливість визначення інвестиційної привабливості галузей через розрахунок бальних оцінок та коефіцієнтів вагомості із застосуванням експертного методу. Найбільш комплексний підхід до аналізу інвестиційної діяльності, як вбачається, реалізується в межах системи інвестиційного менеджменту підприємств.

Застосування спеціалізованого інструментарію та методології інвестиційного аналізу дозволяє отримати кількісну характеристику результатів інвестиційної діяльності за окремими компонентами у статичному та динамічному вимірах. В рамках інвестиційного аналізу виділяється більш специфічний напрям - комплексний аналіз відтворення основних виробничих ресурсів підприємства, спрямований на обґрунтування оптимальних управлінських рішень щодо варіантів капітальних вкладень.

Ми поділяємо точку зору В.М. Хобти щодо необхідності створення специфічної галузевої методики оцінювання результативності інвестиційних процесів, яка враховувала б галузеві особливості та комплекс цільових орієнтирів інвестування, що може слугувати підґрунтям для розроблення стратегій покращення загальної результативності підприємницької діяльності [37]. Інвестиції в аграрний сектор створюють підґрунтя для реалізації інтересів усіх учасників інвестиційного процесу (інвестори отримують віддачу від вкладень, підрядні організації – прибуток, а держава – розвиток економічної системи), що в результаті позитивно впливає на соціально-економічне становище держави, її регіонів та розвиток сільських територій.

Враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва, оцінювання інвестиційної активності аграрних підприємств потребує застосування спеціалізованого комплексу індикаторів. Показники результативності інвестиційної діяльності аграрних підприємств мають виступати ключовими індикаторами та орієнтирами трансформацій, спричинених як державним регулюванням економіки, так і внутрішньою політикою підприємства. Пріоритетним напрямом аналізу ефективності інвестиційної діяльності є зіставлення досягнутих результатів із запланованими показниками. При цьому оцінка ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств у контексті відтворення виробничих ресурсів має насамперед відображати позитивні зміни у динаміці показників відтворення ресурсного потенціалу.

У процесі оцінювання результативності інвестиційних процесів в аграрному секторі доцільно застосовувати комплексний підхід, що включає як вартісні, так і натуральні індикатори, доповнені інтегральним показником, який демонструє сукупний ефект від інвестиційної активності в сільськогосподарській галузі протягом певного періоду.

Варто зазначити, що обмеженість статистичних даних створює певні труднощі при вивченні ефективності інвестиційної діяльності в аграрному секторі. З огляду на це, систему оцінювання такої ефективності можна структурувати за групами показників, що відображають вплив інвестицій на різноманітні виробничі чинники.

Зокрема, рівень чистих інвестицій у перерахунку на 100 га посівних площ та мультиплікативний ефект відображають результативність модернізаційних та інноваційних процесів у господарствах зі значними земельними банками та високим рівнем доходності. Індикатори фондівддачі та норми прибутковості розкривають ефективність експлуатації основних виробничих фондів, оновлення яких здійснювалось через інвестиційні вкладення. Показники продуктивності та оплати праці аграрних працівників віддзеркалюють ефективність використання трудового потенціалу в умовах впровадження інноваційних засобів виробництва.

Обсяг валової продукції на 100 га посівних площ виступає індикатором ефективності використання земельних ресурсів у господарській діяльності. Соціальний аспект інвестиційної діяльності відображається через показник житлової площі на одного мешканця сільської місцевості. Інтегральний показник ефективності інвестиційної діяльності розраховується як корінь n -го ступеня з добутку базисних темпів зростання обраних для аналізу показників.

Варто підкреслити, що в сучасних умовах існує суттєва проблема з обчисленням екологічних аспектів ефективності інвестиційної діяльності через брак відповідних статистичних даних. Для коректного розрахунку цих індикаторів необхідно мати чітке уявлення про обсяги фінансування природоохоронних заходів.

Розроблена методика оцінювання ефективності інвестиційної діяльності базується на групуванні показників, які віддзеркалюють рівень утилізації отриманих ефектів різними виробничими факторами. Специфіка розрахунку інтегральних показників обумовлена необхідністю виявлення найбільш значущих трансформацій при порівнянні базового та звітного періодів. Практична цінність запропонованої системи показників та інтегральних індикаторів полягає в можливості їх обчислення на основі стандартної звітності аграрних підприємств. Вважаємо доцільним при застосуванні даної методики обчислювати комплексний показник ефективності інвестиційної діяльності як результат множення інтегральних показників кожної групи на їх вагові коефіцієнти, визначені експертним методом. При цьому вагомість різних груп ефектів для конкретного підприємства має встановлюватися з урахуванням специфічних факторів, включаючи виробничу спеціалізацію, якість земельних ресурсів, рівень рентабельності та інші важливі параметри.

Процеси відтворення ресурсного потенціалу вимагають масштабних інвестиційних вливань, які здатні акумулювати лише ті аграрні підприємства, що демонструють стабільність у фінансуванні відтворювальних процесів. Визначення інвестиційної спроможності підприємства щодо забезпечення відтворення виробничих ресурсів та ідентифікація потенційних можливостей

розвитку становлять ключові стратегічні пріоритети для кожного сільськогосподарського виробника. Реалізація цих стратегічних завдань потребує формування системи ключових індикаторів, які повинні характеризуватися максимальною інформаційною насиченістю, достовірністю та об'єктивністю у відображенні стану компонентів виробничих ресурсів, рівня інвестиційної привабливості та потенціалу подальшого розвитку.

У методології дослідження інвестиційного забезпечення відтворення виробничих ресурсів ключову роль відіграє формулювання базових принципів, дотримання яких визначає результативність цього процесу. До таких принципів належать:

Встановлення оптимальних термінів експлуатації основних фондів з урахуванням особливостей фінансування відтворювальних процесів та специфіки виробничих ресурсів.

Селекція методів амортизації на підставі пріоритетності стратегічних цілей підприємства, включаючи екологічні норми та законодавчі вимоги щодо максимальної утилізації основних засобів, що сприятиме оптимізації амортизаційних нарахувань.

Врахування впливу технологічних інновацій на модернізацію виробничих засобів через імплементацію новітніх розробок для досягнення економії витрат.

Моніторинг інфляційного впливу на акумуляцію коштів у відтворювальних процесах, зокрема через своєчасне оцінювання зношеності необоротних активів.

Оптимізація структури джерел фінансування відтворювальних процесів щодо співвідношення власних та залучених ресурсів.

Регулярний аналіз витрат на підтримку морально застарілих виробничих ресурсів, що не відповідають екологічним стандартам, для обґрунтування доцільності їх заміни інноваційними аналогами.

Визначення пріоритетних напрямів відтворювальної політики виробничих ресурсів з урахуванням їх поточного стану, перспектив використання та нормативної прибутковості, що забезпечить формування власного

інвестиційного потенціалу для підвищення конкурентоспроможності аграрного підприємства. Дослідження альтернативних варіантів використання фізично та морально зношених виробничих ресурсів.

Враховуючи те, що більшість аграрних підприємств покладається на власний кадровий потенціал при формуванні інвестиційної стратегії, існує потреба у розробці спрощеної методики дослідження інвестиційного забезпечення відтворення виробничих ресурсів, яка б не потребувала опрацювання значних масивів даних та складних обчислень. Така методика має ґрунтуватися на доступних інформаційних джерелах - даних бухгалтерської та статистичної звітності, а при потребі - відомостях з облікових реєстрів та інших внутрішніх документів підприємства.

При цьому індикатори, що застосовуються в аналітичному процесі, повинні характеризуватися прозорістю та відповідністю інформаційним запитам, тобто мати чітку практичну спрямованість. Аналітична робота має охоплювати не лише підсумкові результати, але й враховувати весь спектр заходів, що сприяли досягненню позитивного ефекту, включаючи невикористані можливості. Важливо також брати до уваги всю сукупність факторів впливу на відтворювальні процеси сільськогосподарського підприємства, які корелюють із цілями проведеного аналізу.

Стабільність інвестиційного забезпечення процесів відтворення виробничих ресурсів суттєво залежить від здатності підприємства мобілізувати необхідний інвестиційний капітал. Критично важливо, щоб рішення щодо оновлення виробничих ресурсів мали належне технічне та фінансове обґрунтування. Для мінімізації втрат аграрних підприємств необхідно здійснювати постійний моніторинг стану виробничих фондів, своєчасно виявляти ознаки їх морального та фізичного старіння та завчасно формувати інвестиційний резерв. Джерелами такого резерву можуть виступати внутрішні ресурси, сформовані за рахунок амортизаційних відрахувань, оптимізації використання наявної ресурсної бази та нарощування прибутковості, а також

зовнішні джерела у вигляді кредитних ресурсів, державної підтримки та компенсаційних механізмів за кредитними та лізинговими операціями.

Для формування комплексної системи оцінювання доцільно проаналізувати актуальні підходи до дослідження відтворення виробничих ресурсів у аграрному секторі. Варто відзначити, що серед найвпливовіших концепцій аналізу інвестиційної активності підприємства виділяється модель, запропонована американським економістом Дж. Тобіном у 1969 році [38]. Згідно з цією моделлю, оптимальний рівень інвестування визначається коефіцієнтом Q , який розраховується як співвідношення ринкової вартості підприємства до балансової вартості його власного капіталу. Коефіцієнт Q , що перевищує одиницю, свідчить про те, що очікувана вартість майбутніх доходів від інвестування перевищує витрати на капітальні вкладення, а отже, інвестиційна активність підприємства сприятиме зростанню його ринкової вартості. Це вказує на наявність потенціалу економічного зростання та позитивне сприйняття інвесторами стратегічних перспектив розвитку підприємства.

При значенні коефіцієнта нижче одиниці спостерігається перевищення балансової вартості власного капіталу над ринковою вартістю підприємства, що свідчить про обмежені інвестиційні можливості. У моделі Тобіна балансова вартість власного капіталу визначається як різниця між сукупністю активів та зобов'язаннями підприємства. Важливо зауважити, що ринкова вартість підприємства встановлюється на основі його капіталізації за оцінками фондового ринку, хоча реальне значення можна визначити лише при здійсненні продажу. Зрозуміло, що застосування коефіцієнта Тобіна раціонально лише для оцінювання інвестиційного потенціалу великих компаній, оскільки його неможливо використати для аналізу підприємств, які не беруть участі у фондових торгах.

Альтернативним фінансовим індикатором, широко застосовуваним у міжнародній практиці, виступає показник рентабельності інвестицій (ROI - return on investment), який обчислюється як співвідношення прибутку до обсягу

інвестованого капіталу. Ключовими перевагами цього індикатора є нескладність розрахунків та можливість оцінювання ефективності інвестиційної діяльності як на рівні структурних підрозділів, так і в порівнянні з іншими підприємствами. Залежно від цілей аналізу, при обчисленні ROI можна оперувати різними видами прибутку (чистим, операційним, від реалізації) та різними категоріями інвестицій (короткостроковими, довгостроковими, сукупними). Проте суттєвим недоліком ROI можна вважати те, що його максимізація потребує не лише нарощування прибутку, але й скорочення інвестиційних вкладень [39, 40].

За умови орієнтації керівництва підприємства на зростання даного індикатора, існує ризик прийняття необґрунтованих управлінських рішень. Зокрема, можлива відмова від впровадження перспективних проектів, економічний ефект від яких розподілений у часі або не піддається окремій калькуляції у структурі загального доходу компанії.

Варто відзначити, що методологія фінансового аналізу Дж. Ван Хорна передбачає обчислення рентабельності інвестицій через два ключові показники [39.]. Перший - ROE (return on equity), який відображає рівень прибутковості реального акціонерного капіталу. Другий - ROA (return on assets), що обчислюється як співвідношення чистого прибутку до обсягу матеріальних активів. Дані коефіцієнти слугують інструментом порівняльного аналізу ефективності діяльності кількох аграрних підприємств.

Методологічний підхід А. Дамодарана до оцінки інвестицій включає розрахунок додаткового індикатора - ROC (return on capital) [39, 40]. Цей показник визначає співвідношення операційного доходу до сукупного капіталу підприємства, який складається з балансової вартості позикових коштів та власного капіталу. Застосування ROC є особливо доречним у випадках, коли переважна частка кредиторської заборгованості має короткостроковий характер і не передбачає процентних виплат.

У контексті діагностики відтворювальних процесів найбільшого поширення набула методика А.Д. Шеремета, що є невід'ємною частиною системного аналізу економічної діяльності суб'єкта господарювання [39]. Даний

підхід охоплює детальне вивчення структурних компонентів, динамічних змін та експлуатаційних характеристик основних засобів, а також визначення індикаторів їх результативності та інтенсивності використання. На підставі абсолютних показників за категоріями активів обчислюються їх структурні пропорції, а також досліджуються трансформації співвідношення оборотних і необоротних активів протягом аналізованого періоду.

Комплексна оцінка технічного стану основних засобів базується на обчисленні системи взаємопов'язаних індикаторів, серед яких: показники оновлення, вибуття, зношення та придатності основних засобів; індекс приросту їх вартості; коефіцієнт інтенсивності оновлення. Паралельно з цим, дослідження ефективності експлуатації основних засобів передбачає розрахунок таких ключових параметрів: ступінь завантаження виробничого устаткування; коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання обладнання; інтегральний показник навантаження; фондівіддача та фондомісткість.

Методологія А.А. Пересади щодо аналізу фінансової реалізованості проекту ґрунтується на принципі забезпечення всіх інвесторів повною інформацією стосовно їхніх часток у потенційному прибутку від впровадження проекту, а також можливих фінансових втрат через інвестиційні ризики [9]. Комплексне оцінювання проекту охоплює такі ключові аспекти: індикатори фінансової здійсненності, параметри економічної результативності, дослідження чутливості, визначення точки беззбитковості, ймовірнісний аналіз та економічну оцінку проекту. Для визначення фінансової життєздатності проектів дослідник пропонує використовувати наступні коефіцієнти: співвідношення довгострокових позикових ресурсів та власного капіталу, загального покриття, миттєвої ліквідності, забезпечення довгострокових зобов'язань, а також баланс між дебіторською та кредиторською заборгованістю.

На наш погляд, найбільш комплексний методологічний підхід до оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційних процесів у аграрних підприємствах запропонувала Г.В. Євдокимова [41]. Розроблена нею система індикаторів дозволяє всебічно проаналізувати, як інвестування в інноваційні

проекти впливає на операційну діяльність підприємства та його фінансові показники.

Згідно з представленою методологією, комплексна система діагностики інноваційно-інвестиційної активності підприємства має охоплювати декілька ключових напрямів аналізу:

Перший напрям зосереджений на дослідженні фінансового стану через призму показників ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Це дає можливість визначити рівень інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання та його потенціал щодо реалізації інноваційно-інвестиційних проектів.

Другий напрям передбачає оцінку виробничої діяльності, зокрема через показники норми прибутку та рентабельності виробництва. Такий аналіз допомагає встановити доцільність та можливості підприємства щодо здійснення інноваційно-інвестиційних ініціатив.

Третій компонент включає проведення SWOT-аналізу інноваційно-інвестиційного розвитку для ідентифікації ключових чинників впливу на цю сферу діяльності підприємства.

Четвертий блок охоплює оцінку інвестиційної діяльності через систему показників: чистий дисконтований дохід, коефіцієнт дисконтування, індекс рентабельності інвестицій, термін окупності, коефіцієнти фінансової автономності проектів та результативності інвестиційної діяльності. Це дозволяє оцінити поточну ефективність інвестиційної діяльності та виявити потенціал її оптимізації.

П'ятий напрям фокусується на вивченні інноваційної складової через аналіз показників фінансової автономності інноваційних проектів, періоду їх окупності, ефективності інвестування в інновації та частки прибутку від інноваційної діяльності. Це створює підґрунтя для оцінки стану інноваційного розвитку, забезпеченості інвестиційними ресурсами та пошуку шляхів підвищення результативності.

Пропонуємо класифікувати систему індикаторів оцінки ефективності інноваційної та інвестиційної діяльності за трьома основними категоріями:

Виробничі індикатори відображають динаміку ефективності виготовлення окремих видів продукції внаслідок впровадження інноваційно-інвестиційних проектів, включаючи показники економії виробничих витрат завдяки імплементації інноваційних рішень.

Фінансові параметри охоплюють зростання чистого прибутку, приріст чистої доданої вартості та позитивну динаміку рентабельності за окремими видами продукції, що досягається через реалізацію інноваційно-інвестиційних ініціатив.

Інвестиційні критерії демонструють трансформацію показників рентабельності та періоду окупності капіталовкладень до і після впровадження інноваційних розробок, а також зміну експлуатаційних витрат на утримання виробничих активів.

Для всебічного аналізу впливу диверсифікованої інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства (коли воно одночасно здійснює реальні та фінансові інвестиції) на результативність господарювання доцільно застосовувати такий набір ключових показників:

- Динаміку рентабельності та загальної рентабельності необоротних активів за доходом у ретроспективі 2-3 років
- Еволюцію терміну окупності необоротних активів, обчисленого на основі доходу або чистого доходу, порівняно з попереднім періодом
- Зміну питомих витрат на утримання та експлуатацію виробничого обладнання й приміщень у розрахунку на одну гривню виготовленої продукції відносно попереднього періоду.

Підсумовуючи аналіз методологічних підходів до дослідження інвестиційної підтримки відтворювальних процесів виробничих ресурсів, слід відзначити, що більшість з них інтегровані в загальні системи фінансового та інвестиційного аналізу.

Водночас, нагальна потреба аграрних підприємств у ефективному та своєчасному оновленні базових виробничих ресурсів зумовлює необхідність розробки окремої методики оцінювання інвестиційного забезпечення відтворювальних процесів. Така методика має охоплювати:

- діагностику технічного стану та динаміки трансформації основних фондів
- визначення потреб підприємства в модернізації засобів виробництва з урахуванням ступеня їх зношеності
- вивчення відтворювальної стратегії підприємства через призму її інноваційної спрямованості, цільового використання амортизаційних ресурсів та продуктивності експлуатації основних фондів
- аналіз характеру та інтенсивності впливу ключових техніко-економічних чинників на стабільність інвестування у відновлення виробничих засобів
- ідентифікацію внутрішніх можливостей підвищення ефективності використання виробничих ресурсів та окреслення пріоритетних векторів їх модернізації
- залучення зовнішнього інвестиційного капіталу шляхом посилення інвестиційної привабливості підприємства.

У процесі оцінювання критично важливо визначити стратегічну орієнтацію агробізнесу: чи спрямований він на довготермінову перспективу, що характеризується активною інноваційно-інвестиційною діяльністю, чи орієнтується на короткострокові результати з мінімальними або відсутніми інвестиціями у виробничі ресурси. Таким чином, ключова вимога до методології оцінювання інвестиційного забезпечення відтворення виробничих ресурсів полягає у її спроможності відобразити довгострокові цілі аграрного підприємства та результативність заходів щодо їх досягнення.

1.3 Фактори впливу на ефективність інвестиційної діяльності аграрних підприємств

Ефективність інвестиційної діяльності аграрних підприємств визначається комплексною взаємодією різноманітних факторів, які можна розподілити на зовнішні та внутрішні.

Зовнішні фактори формуються незалежно від діяльності підприємства та створюють середовище, в якому воно функціонує. Ключовим є макроекономічне становище держави, що включає рівень інфляції, стабільність національної валюти, розвиток фінансового ринку та доступність кредитних ресурсів. Законодавче регулювання інвестиційної діяльності, податкова політика та механізми державної підтримки агросектору також суттєво впливають на інвестиційні рішення. Природно-кліматичні умови, які безпосередньо визначають ризики сільськогосподарського виробництва, є специфічним фактором для аграрної галузі.

Ринкова кон'юнктура, що включає попит на сільськогосподарську продукцію, рівень конкуренції, цінову динаміку на внутрішньому та зовнішньому ринках, формує економічне підґрунтя для інвестиційних рішень. Розвиток інфраструктури, логістичних можливостей та експортного потенціалу також значною мірою визначає привабливість інвестиційних проектів.

Внутрішні фактори безпосередньо пов'язані з діяльністю самого підприємства. Фінансово-економічний стан підприємства, його прибутковість та платоспроможність визначають можливості для самофінансування інвестиційних проектів. Технологічний рівень виробництва, стан матеріально-технічної бази та ефективність використання наявних ресурсів впливають на потребу в інвестиціях та їх спрямування.

Якість управління та професійний рівень персоналу відіграють важливу роль у виборі та реалізації інвестиційних проектів. Наявність чіткої стратегії розвитку, обґрунтованість інвестиційних рішень та ефективність системи ризик-

менеджменту безпосередньо впливають на результативність інвестиційної діяльності.

Земельні ресурси, їх якість та правовий статус є специфічним фактором для аграрних підприємств. Розмір земельного банку, родючість ґрунтів та можливості для розширення землекористування визначають напрями та масштаби інвестування.

Виробнича спеціалізація підприємства та диверсифікація діяльності також впливають на інвестиційні рішення. Різні напрями сільськогосподарського виробництва мають різні інвестиційні цикли, рівні ризику та потребують різного обсягу капіталовкладень.

Інноваційний потенціал підприємства, його здатність впроваджувати нові технології та адаптуватися до змін ринкового середовища визначають ефективність використання інвестиційних ресурсів. Важливим є також досвід реалізації інвестиційних проектів та наявність налагоджених зв'язків з партнерами, постачальниками та споживачами.

Взаємодія всіх цих факторів формує складну систему умов, які необхідно враховувати при плануванні та здійсненні інвестиційної діяльності аграрних підприємств. Успішність інвестиційних проектів залежить від здатності підприємства адаптуватися до зовнішніх умов та ефективно використовувати свої внутрішні можливості.

Міжнародні фактори набувають все більшого значення. Глобальні тенденції на світовому продовольчому ринку, міжнародні екологічні стандарти та вимоги до якості продукції, зміни в торговельній політиці країн-імпортерів суттєво впливають на інвестиційні рішення аграрних підприємств. Особливо це стосується підприємств, орієнтованих на експорт продукції.

Енергетична складова також має значний вплив. Вартість енергоресурсів, можливості використання альтернативних джерел енергії, енергоефективність виробництва стають все більш важливими факторами при плануванні інвестицій.

Багато аграрних підприємств розглядають інвестиції в енергозберігаючі технології та власні енергетичні потужності.

Екологічні фактори набувають критичного значення. Зміни клімату, необхідність збереження родючості ґрунтів, вимоги до екологічності виробництва впливають на вибір технологій та напрямів інвестування. Зростає роль інвестицій у системи зрошення, технології точного землеробства та екологічно безпечні методи виробництва.

Варто також відзначити зростаючу роль діджиталізації та автоматизації виробничих процесів. Інвестиції в цифрові технології, системи управління виробництвом, засоби моніторингу посівів стають необхідною умовою підтримання конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Соціальні фактори, включаючи розвиток сільських територій, наявність кваліфікованих кадрів, соціальну відповідальність бізнесу, також впливають на ефективність інвестиційної діяльності та мають враховуватися при плануванні інвестицій.

2. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «МОГУТНЄ»

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства

ПП Агрофірма «Могутнє» функціонує як приватне підприємство з моменту державної реєстрації 25 січня 1999 року.

Дане господарське формування має статус самостійної юридичної особи, володіє власним відокремленим майном, веде незалежний баланс та оперує банківськими рахунками як у національній, так і в іноземній валюті, маючи повний комплект необхідних реквізитів юридичної особи.

Територіально підприємство розташоване за адресою: Київська область, Вишгородський район, село Глібівка, Урочище "ЛУГОВЕ", будинок 1-А.

У своїй діяльності агрофірма керується чинним законодавством України, самостійно формуючи стратегію виробничо-господарської діяльності та інших напрямків роботи.

Статутом підприємства визначено наступні ключові напрями діяльності:

- Культивування зернових (за винятком рису), зернобобових та олійних культур
- Реалізація допоміжних функцій у галузі рослинництва
- Проведення післяжнивних робіт
- Здійснення насіннєвої підготовки для відтворення

Стратегічною метою функціонування агрофірми є генерування прибутку через виробництво сільськогосподарської продукції високої якості.

Виробнича діяльність ПП «Агрофірма Могутнє» здійснюється на земельному масиві площею 1,5 тис. га. Це підприємство є складовою частиною більшого агропромислового об'єднання, чий виробничі потужності розташовані в Кіровоградській та Тернопільській областях. Сукупний земельний банк усього об'єднання сягає 10 тис. га.

Засновником агрофірми виступає Андрій Твердохліб, який обіймає посаду президента «Компанії «Агромир». Безпосереднє керівництво підприємством

здійснює Віталій Петрович Пасека. Права кінцевого бенефіціара належать кіпрській компанії «Сентасіо Трейдинг енд Інвестменс Лімітед». Зареєстрований статутний капітал підприємства становить 3 275 970,00 грн.

Характерною особливістю агротехнології, що застосовується у всіх підрозділах Агрофірми «Могутнє», є впровадження системи No-Till, Strip-Till. No-Till виключає механічну обробку ґрунту, що сприяє збереженню вологи, оптимізації виробничих витрат та забезпеченню оперативного проведення посівної кампанії.

Структура посівних площ у 2023 році розподілилася наступним чином: соняшник - 650 га, кукурудза - 600 га (ці культури висівалися в чергуванні), соя - 150 га, озима пшениця - 200 га.

Система удобрення базується на використанні аміачної селітри, нітроамофоски [42, 43] та мікродобрива Реаком хелат бору. Для ефективного контролю бур'янів в умовах нульового обробітку ґрунту застосовуються гербіциди Євро-Лайтнінг® та Танос.

Для забезпечення виробничого процесу підприємство співпрацює з провідними світовими виробниками: насіннєвий матеріал постачає компанія Syngenta, а захист рослин забезпечують препарати від BASF та DuPont.

У своїй діяльності ПП «Могутнє» застосовує сільськогосподарську техніку від виробників Semeato, Case IH та John Greaves.

Інфраструктура зберігання врожаю представлена двома елеваторними комплексами, кожен з яких має місткість 7,5 тис. кубометрів зернових. Підприємство планує розширити складські потужності, звівши ще два аналогічні об'єкти.

Зберігання врожаю є стратегічно важливим напрямком. Хоча підприємство має технічне оснащення для консервації зерна в ПЕТ-рукавах і раніше практикувало зберігання під плівкою на відкритих майданчиках, проблеми з гризунами та супутні втрати спонукали до рішення про будівництво власного елеватора.

Логістичні операції забезпечуються власним автомобільним парком. У перспективі планується створення терміналу та придбання танкерного флоту для транспортування продукції.

Підприємство орієнтоване переважно на експортні поставки.

У регіональному масштабі основними конкурентами виступають СФГ «Степове» та Агрофірма ім. Ул'янова, які застосовують схожі технології вирощування культур.

Розташування підприємства характеризується зручною транспортною розв'язкою з доступом до автомобільних та залізничних шляхів, що оптимізує логістичні процеси. Поєднання вдалого географічного положення та сприятливих агрокліматичних умов забезпечує високу результативність господарської діяльності.

Аналіз ринку виробництва сільськогосподарської продукції. Аграрний сектор за останні роки перетворився на ключовий елемент експортного потенціалу України, генеруючи близько 48% валютних надходжень країни у 2022 році. При цьому домінуючу позицію у структурі сільськогосподарського виробництва займає саме рослинницька галузь, яка продемонструвала приріст врожайності на 3,9% у період 2021-2022 років. Втім, починаючи з 2023 року, спостерігається призупинення росту показників у рослинництві, а прогнози вказують на ймовірне скорочення обсягів виробництва агрокультур.

Дослідження економічних показників агросектору виявляє суттєве зниження прибутковості традиційних культур - пшениці, кукурудзи, соняшнику, ріпаку та винограду. Натомість покращилась економічна привабливість вирощування жита, гречки та гороху, які раніше вважалися низькорентабельними. Загальний показник рентабельності у рослинницькому секторі України продемонстрував значне падіння - з 16,3% до 7,2% протягом минулого року.

Поточна ситуація в аграрному секторі України характеризується впливом комплексу несприятливих чинників, що створюють передумови для значного зниження виробничих результатів.

SWOT-аналіз діяльності підприємства. Застосування методології SWOT-аналізу дозволяє здійснити комплексну оцінку поточного стану розвитку підприємства та його потенційних можливостей, що створює підґрунтя для формування портфелю стратегічних альтернатив.

Ідентифікація ключових викликів розвитку базується на детальному вивченні внутрішніх переваг та недоліків компанії, а також сприятливих можливостей та потенційних загроз у зовнішньому середовищі.

Головною метою такого стратегічного аналізу є максимальна реалізація наявного земельного банку, матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу підприємства. При цьому особлива увага приділяється трансформації слабких позицій у конкурентні переваги, посиленню існуючих сильних сторін, ефективному використанню ринкових можливостей та розробці механізмів нейтралізації загроз.

Результати діагностики сильних та слабких аспектів функціонування ПП Агрофірма «Могутнє» систематизовано в таблиці 2.1.

Здійснена оцінка конкурентних переваг та недоліків виявила значні перспективи для подальшого зростання та інтенсифікації сільськогосподарського виробництва підприємства, реалізація яких стане можливою після завершення військового конфлікту та стабілізації макроекономічної ситуації в країні.

На основі проведеного дослідження можна констатувати, що наразі в діяльності агропідприємства превалюють слабкі сторони, які здебільшого зумовлені економічними та політичними викликами воєнного часу. Водночас, ринкове середовище створює певні сприятливі можливості для розвитку.

Детальний аналіз зовнішніх можливостей та потенційних загроз для ПП «Могутнє» представлено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.1. – Аналіз сильних та слабких сторін ПП «Могутнє»

Сильні сторони	Слабкі сторони
Виробництво	
-наявність кваліфікованих спеціалістів; -виготовлення якісної продукції; -задовільний стан матеріально-технічної бази; -значні посівні площі запровадження нових видів виробництва (переробка с/г продукції: наприклад, виготовлення консервів з кукурудзи; фасування овочів для супермаркетів)	-велика енергомісткість та матеріаломісткість виробництва; -недостатня кількість площ для ефективного зберігання продукції; -брак трудових ресурсів; -значний вплив кліматичних умов
Технологія	
-використання сучасних технологій сільськогосподарського виробництва (No-Till, Strip-till); -використання інноваційного посівного матеріалу та засобів захисту рослин	-значна залежність від постачальників посівного матеріалу та засобів захисту рослин, паливно-мастильних матеріалів; -вплив ґрунтово-кліматичних умов на вибір технології вирощування
Маркетинг	
-ефективна реклама; -кваліфіковані спеціалісти в сфері маркетингу; -забезпечення виробництва якісної продукції; -сталий позитивний імідж підприємства на зовнішньому ринку; -просування нових видів продукції на ринку (консерви з кукурудзи, фасовані овочі)	-відсутність заходів , щодо вивчення потреб ринку; -недостатнє фінансове забезпечення маркетингової діяльності; -слабкий рівень організації маркетингової діяльності
Економічні	
-висока рентабельність виробництва продукції рослинництва; -ефективна цінова політика; -запровадження політики оптимізації витрат; -збільшення доходу зв рахунок впровадження нових видів виробництва (виготовлення консервів, фасування овочевої продукції); -економія витрат на виробництво нових видів продукції (за рахунок використання власного урожаю кукурудзи, та фасування продукції з давальницької сировини)	-відсутність фінансового контролю; -негативний вплив зовнішніх чинників на ціноутворення⁴ -скорочення обсягів реалізації і відповідної втрати прибутку (у зв'язку з зменшенням ринків збуту, що пов'язане з веденням військових дій та введенням квот на реалізацію продукції на зовнішніх ринках); -загальна економічна криза в країні.

Таблиця 2.2.- Аналіз зовнішніх можливостей та загроз ПП «Могутнє»

Можливості	Загрози
Економічні	
-забезпечення та сталий розвиток внутрішнього ринку сільськогосподарського виробництва; -можливість виходу та розширення ринку збуту за рахунок виходу на світовий продовольчий ринок	-економічна криза в Україні; -низька конкурентоспроможність вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника за рахунок значної собівартості; -слабкий розвиток ринкової інфраструктури внутрішнього ринку с/г виробництва; -домінування посередників; -недосконала податкова система
Природні	
-сприятливі природно-кліматичні умови; -наявність чорноземів високої родючості	-нестабільність природно-кліматичних умов; -погіршення родючості та зменшення обсягів посівних площ у зв'язку з неефективними технологіями вирощування та військовими подіями; -використання біологічних організмів
Політичні	
-ефективна політика держави у сфері підтримки с/г виробництва; -розробка правової бази для с/г підприємств	-політична криза в Україні; -неефективна політика держави стосовно правової підтримки вітчизняного товаровиробника на зовнішньому ринку; -ведення військових дій в країні
Соціальні	
-забезпечення достатнього розміру оплати праці працівників, що дозволить їм підтримувати необхідний рівень життя; -здійснення фінансової допомоги закладам освіти та медичного обслуговування, що розташовані на території функціонування підприємства (наприклад у с.Веселівка, Кіровоградського р-ну); -створення нових робочих місць, залучення тимчасово переміщених осіб до виробництва.	-низький рівень соціальних умов життя в сільській місцевості; -міграція сільського населення до міст.

Ретельне аналітичне дослідження діяльності аграрних підприємств є фундаментальною передумовою для визначення оптимальної стратегічної траєкторії їх розвитку. Характерною рисою великих агропромислових формувань є їхня активна соціальна позиція, прагнення до масштабування бізнесу та залучення до міжнародних проєктів з розбудови сільської інфраструктури.

Оцінка ключових індикаторів економічної ефективності ПП «Могутнє» базується на аналізі бухгалтерської звітності за період 2021-2023 років. Узагальнені результати дослідження представлені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.- Динаміка основних економічних показників діяльності ПП «Могутнє» за період 2021-2023 р.

Показники	Роки			Відхилення за період	
	2021	2022	2023	+/-	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн	56820,8	49608,7	44238,3	-12582,5	-22
2. Витрати на реалізацію, тис.грн.	46922,1	38721,0	28755	-18167,1	-38,7
3. Середньооблікова чисельність штатних працівників, чол.	28	29	31	+3	+10,7
4. Вартість основних фондів, тис.грн.	37351,3	37755,3	37475	+123,7	+0,3
5. Вартість оборотних активів, тис.грн	52985,4	75481,6	80111	+27125,6	+51,2
6. Продуктивність праці, тис.грн/чол	2029,31	1710,64	1427,04	-602,27	-29,7
7. Прибуток/збиток	479,4	451,0	20612	+20132,6	+4199
8. Рентабельність, %	0,5	0,4	17,5	+17	+3400
9. Рентабельність продукції, %	1,02	1,16	71,7	+70,68	+6929

За досліджуваний період господарська діяльність ПП «Могутнє» демонструвала стабільну прибутковість. Фінансовий результат протягом 2021-2023 років продемонстрував суттєве зростання - на 20132,6 тис.грн,

збільшившись майже у 12 разів, що значною мірою зумовлено нарощенням інших операційних надходжень.

Водночас спостерігалася негативна тенденція щодо чистого доходу від реалізації, який у 2023 році скоротився на 12582,2 тис.грн, або на 22%.

Кадровий склад підприємства розширився на 3 штатні одиниці (10,7%) у 2023 році порівняно з 2021 роком. Варто зауважити, що відносно невелика чисельність постійного персоналу пояснюється сезонним характером агровиробництва. Для виконання сезонних робіт підприємство залучає тимчасових працівників.

Продуктивність праці знизилась на 29,7% у 2023 році, що корелює зі зменшенням обсягів реалізації продукції.

Суттєвим досягненням стало зростання показників прибутковості - прибуток збільшився у 41 раз, а рентабельність зросла на 3400%. Такий стрімкий ріст пов'язаний з імплементацією нової стратегії розвитку підприємства у 2023 році.

Індикатори рентабельності демонструють високі значення.

Подальше покращення економічного стану підприємства насамперед залежить від припинення бойових дій, нормалізації економіко-політичного середовища функціонування аграрного сектору та мінімізації впливу внутрішніх дестабілізуючих факторів.

Ключовими драйверами зростання доходності виступають: диверсифікація ринків збуту, запровадження комплексної системи управління витратами та модернізація управлінських процесів на базі сучасних інформаційних технологій.

2.2. Аналіз використання виробничих ресурсів підприємства.

Специфіка аналітичних досліджень у сільськогосподарському секторі, хоча концептуально подібна до інших галузей економіки, характеризується низкою методологічних особливостей, зумовлених унікальною природою аграрного виробництва:

Визначальний вплив природно-кліматичного фактору на результативність господарювання вимагає порівняння поточних показників не з попереднім роком, а з усередненими даними за 3-5 років, що забезпечує більш об'єктивну оцінку.

Яскраво виражена сезонність агровиробництва зумовлює нерівномірність використання ресурсної бази, реалізації продукції та формування грошових потоків протягом року.

Тривалість виробничого циклу, що не співпадає з робочим періодом, обумовлює можливість розрахунку ключових індикаторів ефективності та формування стратегічних орієнтирів лише по завершенню господарського року.

Взаємодія з живими організмами в процесі виробництва передбачає врахування не лише економічних, але й біологічних, хімічних та фізичних закономірностей, що ускладнює оцінку впливу окремих факторів на господарські результати.

Земля як фундаментальний засіб виробництва характеризується універсальністю, багатофункціональністю та невичерпністю при раціональному використанні, а її продуктивні властивості тісно корелюють з кліматичними умовами.

Значна частка виробленої продукції використовується для внутрішньогосподарських потреб (насіннєвий матеріал, корми, поголів'я), що зумовлює суттєву різницю між валовими та товарними обсягами виробництва.

Оцінка ефективності агропідприємств базується на специфічних натуральних показниках - урожайності культур, продуктивності тварин, якісних характеристиках продукції.

Наявність значної кількості однотипних господарств, що функціонують у подібних природно-кліматичних умовах, створює сприятливе підґрунтя для застосування методології порівняльного міжгосподарського аналізу.

Результативність господарювання в аграрному секторі визначається синергією двох ключових компонентів: оптимальності використання наявного ресурсного потенціалу (включаючи трудові ресурси, земельний банк, біологічні

можливості культур та тварин) та впровадження інноваційних ресурсоощадних технологій.

Для аграрних підприємств земельні ресурси виступають базовим фактором виробництва, що визначає саму можливість здійснення сільськогосподарської діяльності. При цьому продуктивність агровиробництва безпосередньо корелює з якісними характеристиками ґрунтів та режимом їх експлуатації. У процесі аграрного виробництва земля має подвійну природу, виступаючи одночасно предметом і засобом праці. Раціональне землекористування сприяє підвищенню родючості та генерує додаткові прибутки підприємства. Натомість порушення агротехнологічних вимог призводить до деградації ґрунтів, зростання виробничих витрат та послаблення конкурентних позицій господарства.

Сукупність земельних угідь у користуванні підприємства формує його земельний фонд. На сьогодні ПП «Могутнє» обробляє близько 1500 га земель, які залучені на умовах оренди.

Структура землекористування підприємства наведена у табл.2.4.

Таблиця 2.4 – Склад, розмір та структура земельного фонду ПП «Могутнє»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення за період, % (2019-2023)
Загальна земельна площа, га	1505	1505	1515	1515	1515	+0,7
Площа с/г угідь, га	1500	1500	1500	1500	1500	-
з них рілля	1491	1500	1500	1500	1500	+0,6
багаторічні насадження	9	-	-	-	-	-
Рівень залучення земель до с/г виробництва, %	99,67	99,67	99,67	99,01	99,0	-0,7
Рівень розораності с/г угідь, %	99,4	100	100	100	100	+0,6
Навантаження с/г угідь на 1 працівника, га/чол.	39,47	41,67	53,57	51,72	48,39	+22,6

Дані таблиці свідчать, що у земельному фонді підприємства у період із 2019 по 2023 рік відбулися незначні зміни. За даний період площа сільськогосподарських угідь незначно збільшилася. Як зазначалося вище, підприємство орендує всі земельні ділянки. На даний час ПП «Могутнє» має договора оренди на 333 земельні ділянки.

Загальна земельна площа у 2023 році зросла на 0,7% і становить 1515 га (розрахунки ведуться на базі підприємства, що територіально розташоване на території Кіровоградської області). Площа ріллі, яку обробляє підприємство, за той же період збільшилася на 0,6% або на 9 га.

Рівень залучення земель до с/г виробництва зменшився, оскільки підприємство залучило додаткову площу для будівництва елеваторів.

Збільшилося також і навантаження на одного працівника на 22,6%.

За даний період ПП «Могутнє» відмовилося від використання багаторічних насаджень. І використовує дані землі на вирощування сої та озимої пшениці.

Успішна операційна діяльність підприємства вимагає не лише земельного фонду, а й збалансованого забезпечення основними засобами, обіговими коштами та трудовими ресурсами.

У галузі рослинництва ключовим фактором результативності виступає забезпеченість агропідприємства сучасною технікою та її технічний стан. Машинно-тракторний парк ПП «Могутнє» укомплектований різноманітною сільськогосподарською технікою: тракторами, вантажним автотранспортом, причіпним обладнанням, ґрунтообробними агрегатами (плугами, культиваторами, боролами), а також спеціалізованими машинами для посіву, захисту рослин та збирально-післязбиральних операцій.

Керівництво господарства систематично працює над модернізацією виробничої бази через інвестування у нове обладнання та техніку.

Детальний аналіз забезпеченості та ефективності експлуатації основних фондів підприємства представлений у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5. - Наявність та ефективність використання основних засобів
ПП «Могутнє»

Показник	2020	2021	2022	2023	Відхилення за період, % (2020-2023)
Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн	14009,6	37351,3	37755,3	37475	+167,5
Фондозабезпеченість у розрахунку на 1 га с/г угідь, тис.грн/га	9,34	24,9	25,17	24,98	+166,3
Фондоозброєність, тис.грн/чол.	437,8	1333,97	1301,91	1208,87	+176,1
Фондовіддача, грн/грн	2,99	1,52	1,3	1,18	-60,5
Фондомісткість, грн/грн	0,33	0,66	0,76	0,85	+157,6
Норма прибутку, %	6,55	1,28	1,19	55,0	+739,7

Аналіз даних таблиці демонструє суттєве зростання вартості основних засобів у 2023 році - на 67,5% порівняно з 2020 роком, що обумовлено розширенням технічного парку та спорудженням елеваторного комплексу.

Показник фондозабезпеченості у розрахунку на гектар сільгоспугідь зріс пропорційно - на 66,3%, оскільки земельний банк підприємства залишився незмінним. Скорочення штату працівників на фоні істотного нарощування основних фондів спричинило підвищення фондоозброєності праці на 76,1%.

Негативна динаміка валової продукції разом зі зростанням вартості основних засобів призвела до погіршення показників ефективності їх використання. Зокрема, фондовіддача знизилась на 60,5%, тоді як фондомісткість зросла на 57,6%.

До ключових індикаторів, що відображають рівень ефективності експлуатації основних засобів підприємства, належать:

1. динаміка фондовіддачі - співвідношення обсягу товарної продукції до середньорічної вартості активних виробничих фондів (без урахування зарезервованих та орендованих);
2. зміна фондомісткості - показника, що має обернену залежність від фондовіддачі.

Розрахунок економії або перевитрат основних виробничих фондів здійснюється за формулою:

$$Eof = Sof_{зв} - Sof_б \times (Bp_{зв} / Bp_б),$$

де Еоф – економія (перевитрати) основних фондів підприємства, грн.; Соф_б, Соф_{зв} – середньорічна вартість основних виробничих фондів у базовому та звітному періодах відповідно, грн.; Врп_б, Врп_{зв} – виручка від реалізації продукції підприємства у базовому та звітному періодах відповідно, грн.

Розрахунок даних показників наведено в табл.2.6

Таблиця 2.6 – Розрахунок відносної економії (перевитрат) основних фондів

№з/п	Найменування показника	2020 рік	2023рік	відхилення	
				+/-	%
1	Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	55465,8	44238	-11227,8	-20,25
2	Середньорічна вартість основних фондів, тис.грн	11760,8	37475	+25714,2	+218,65
3	Фондовіддача	4,72	1,18	-3,54	-75
4	Фондомісткість	0,21	0,85	+0,64	+304,77
5	Відносна економія (перевитрати) ОВФ (характеризує величину фондів при досягнутому обсязі виробництва на базовому рівні ефективності їх використання): 37475-11760,8(44238/55465,8) = +28094,6 (тис. грн.)				

Підсумовуючи результати аналізу, варто відзначити суттєве погіршення показників використання основних фондів підприємства: падіння фондовіддачі на 75% та одночасне зростання фондомісткості на 304,77% призвело до надмірних витрат основних виробничих фондів у розмірі 28094,6 тис.грн. Це вказує на переважання екстенсивного характеру використання основних засобів та зниження якісних параметрів їх експлуатації.

Динаміка розвитку аграрного виробництва та підвищення рівня матеріального забезпечення безпосередньо корелює з ефективністю використання трудового потенціалу підприємства.

У процесі оцінки використання трудових ресурсів необхідно зосередитись

на таких ключових аспектах:

1. дослідження тенденцій зміни кількісного складу персоналу та їх впливу на обсяги виробництва продукції;
2. оцінка рівня продуктивності праці у звітному періоді, її порівняння з попередніми показниками, визначення впливу інтенсивних та екстенсивних чинників на її динаміку;
3. вивчення темпів зростання оплати праці та їх співвідношення з динамікою продуктивності праці.

Для глибшого розуміння кадрового потенціалу компанії проведемо аналіз структури та ефективності використання трудових ресурсів на основі даних таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Показники використання персоналу ПП «Могутнє»

Показник	2020	2021	2022	2023	Відхилення за період, % (2020-2023)
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	32	28	29	31	-3,1
В т.ч. , зайняті в с/г виробництві	28	24	25	28	-
Річний фонд оплати праці, тис.грн,	1725,69	1878,34	2193,6	4580	+165,4
Чистий дохід від реалізації, тис.грн	41892,6	56820,8	49608,7	44238	+5,6
Рівень залучення працівників до виробництва, %	0,88	0,86	0,86	0,9	+2,3
Тривалість робочого дня, години	8,12	7,22	8,05	8,01	-1,4
Відпрацьовано люд-год на 1 працівника за рік, людино-годин	1960	1906	1765	1875	-4,3
Середньомісячний заробіток одного працюючого, грн	5136	6522	7312	12312	+139,7
Продуктивність праці: -на одного працівника, тис.грн	1309,1	2029,31	1710,64	1427,03	+9,0
-на одну відпрацьовану люд/год, грн	254,9	1064,7	969,2	731,4	+186,9

Проведений аналіз демонструє тенденцію до поступового скорочення штату працівників протягом 2020-2023 років. У 2023 році загальна чисельність персоналу зменшилась на 3,1% (1 особа) відносно показника 2020 року.

Водночас кількість працівників, безпосередньо задіяних у сільськогосподарському виробництві, залишилась на сталому рівні.

Суттєві зміни відбулись у системі оплати праці: за період 2020-2023 років сукупний фонд заробітної плати зріс на 65,4%, а середньорічний заробіток на одного працівника збільшився на 39,7%. Така динаміка значною мірою обумовлена законодавчим підвищенням державних гарантій щодо мінімального розміру оплати праці.

Разом з тим негативною тенденцією є перевищення росту фонду оплати праці над ростом продуктивності праці (відповідно 165,4% та 9,0%).

Показниками, що характеризують ефективність використання трудових ресурсів, є такі:

- 1) продуктивність праці та її динаміка;
- 2) відносна економія праці та фонду заробітної плати.

Відносна економія (перевитрати) трудових ресурсів обчислюється за формулою:

$$E_{пвп} = Ч_{пвп_{зв}} - Ч_{пвп_б} \times (Вр_{п_{зв}} / Вр_{п_б}),$$

де $E_{пвп}$ – економія (перевитрати) промислово-виробничого персоналу, чол.; $Ч_{пвп_б}$, $Ч_{пвп_{зв}}$ – чисельність промислово-виробничого персоналу у базовому та звітному роках відповідно, люд.; $Вр_{п_б}$, $Вр_{п_{зв}}$ – виручка від реалізації продукції підприємства у базовому та звітному періодах відповідно, грн.

Розрахунок вказаних показників наведено в табл.2.8

Представлений аналіз показує дисбаланс між динамікою собівартості продукції та змінами у кількості персоналу, де спостерігається більш стрімке падіння першого показника. Це вказує на нераціональне використання людського потенціалу, що додатково підтверджується надлишком робочої сили у 3 особи відносно базових нормативів продуктивності. Показник

продуктивності праці демонструє негативну динаміку, знизившись на 9,95%. Водночас спостерігається суттєве зростання витрат на оплату праці, які збільшились на 181,7%.

Таблиця 2.8 – Розрахунок відносної економії (перевитрат) персоналу підприємства та фонду оплати праці

№з/п	Найменування показника	2020 рік	2023 рік	Відхилення	
				+/-	%
1	Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	55465,8	44238	-11227,8	-20,25
2	Чисельність персоналу, чол.	35	31	-4	-11,4
3	Фонд оплати праці, тис.грн.	1625,76	4580	+2954,24	+181,7
4	Продуктивність праці, тис.грн/чол	1584,7	1427,03	-157,67	-9,95
5	Обсяг продукції на 1 грн. оплати праці, грн. (п.1/п.3), грн.	34,12	9,66	-24,46	-71,69
6	Відносна економія (перевитрати) ресурсів (характеризує величину необхідних ресурсів при досягнутому обсязі виробництва на базовому рівні ефективності їх використання): $31-35(44238/55465,8) = 3(\text{чол.})$				
7	Відносна економія фонду заробітної плати: $4580-1625,76*(1-0,2025)=+3652,55$ тис.грн.				

Така ситуація, коли відбувається одночасне падіння продуктивності та значне підвищення заробітної плати, призводить до зростання частки оплати праці у структурі собівартості продукції. Перевищення фонду оплати праці на 3652,55 тис.грн. від нормативного рівня свідчить про недосконалість системи матеріального заохочення на підприємстві. При цьому варто враховувати складні умови функціонування підприємства в контексті воєнних дій та економічної нестабільності в Україні.

Подальший аналіз ефективності господарювання зосереджується на вивченні використання матеріальних ресурсів. У структурі матеріальних витрат

ПП «Могутнє» ключовими складовими є видатки на придбання посівного матеріалу, добрив та паливно-мастильних матеріалів.

Оцінка використання матеріальних ресурсів спрямована на визначення раціональності споживання підприємством сировини, палива, енергії та інших виробничих запасів.

Оптимізація використання матеріальних ресурсів набуває особливої значущості через їх визначальний вплив на формування собівартості та нарощування обсягів виробництва. Цього можна досягти шляхом мінімізації втрат та усунення неефективних витрат у процесі їх використання.

Динаміку матеріальних витрат ПП «Могутнє» представлено у табл.2.9

Таблиця 2.9. – Матеріальні витрати та їх складові на виробництво с/г продукції ПП «Могутнє»

Показники	Роки			Відхилення за період	
	2021	2022	2023	+/-	%
Прямі матеріальні витрати, тис.грн	21271,9	26027,1	26913	+5641,1	+26,5
Вартість насіння, тис.грн	3623,5	4672,9	5834,2	+2210,7	+61,0
Вартість мінеральних добрив, тис.грн	9829,3	11493,6	13141,1	+3311,8	+33,7
Вартість палива та мастильних матеріалів, тис.грн	4291,9	5638,1	6212,4	+1920,5	+44,7
Інші матеріальні витрати, тис.грн	3527,2	4222,5	1725,3	-1801,9	-51,1

Дані таблиці свідчать, що вартість матеріальних витрат підприємства збільшилася майже по всім складовим. Зменшення відбулося тільки по іншим матеріалам. Найбільше збільшення спостерігається по вартості насіння та витратам на паливо (відповідно на 61% та на 44,7%). Стосовно витрат на насіння збільшення відбулося за рахунок підвищення ціни на посівний матеріал та проведення повторного посіву (пересіву). Значно підвищилися також ціни на паливно-мастильні матеріали.

Відносна економія матеріальних витрат (без амортизації) визначається:

$$E_m = MB_{зв} - MB_{б} \times (Bp_{зв} / Bp_{б}),$$

де E_m – економія (перевитрати) матеріальних витрат, грн.; $MB_{б}$, $MB_{зв}$ – сума матеріальних витрат відповідно в базовому та звітному році, грн.; $Bp_{б}$, $Bp_{зв}$ – виручка від реалізації продукції підприємства у базовому та звітному періодах відповідно, грн.

4) відношення темпів приросту матеріальних витрат (без амортизації) до темпів приросту продукції. Розрахунок даних показників здійснено у табл.2.10.

Таблиця 2.10 - Розрахунок показників використання матеріальних ресурсів ПП «Могутнє»

№з/п	Найменування показника	2021 рік	2023 рік	Відхилення	
				+/-	%
1	Виручка від реалізації продукції, тис.грн.	41892,6	44238	+2345,4	+5,6
2	Матеріальні витрати, тис.грн	22669,3	26913	+4243,7	+18,7
3	Матеріаловіддача	1,85	1,64	-0,21	-11,4
4	Матеріаломісткість	0,54	0,61	+0,07	+12,9
5	Відносна економія (перевитрати) ресурсів (характеризує величину матеріальних витрат при досягнутому обсязі виробництва на базовому рівні ефективності їх використання): 26913-22669,3(44238/41892,6) = +2974,2(тис. грн.)				

Аналіз показників демонструє суттєве зростання матеріальних витрат підприємства на 18,7% протягом досліджуваного періоду. Варто зазначити, що динаміка збільшення матеріальних витрат значно випереджає темпи нарощування виробництва, яке зросло лише на 5,6%. Така диспропорція вказує на неоптимальне використання матеріальних ресурсів та свідчить про переважання екстенсивного шляху розвитку, що є несприятливою тенденцією для підприємства.

Надмірні витрати матеріальних ресурсів у розмірі 2974,2 тис. грн. вказують на те, що для досягнення фактичних обсягів виробництва було використано більший обсяг матеріалів порівняно з тим, який би знадобився при збереженні планового рівня матеріаловіддачі.

2.3. Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності ПП «Могутнє»

Модель факторного аналізу валового прибутку (збитку):

$$ВП = ЧД - С, \quad (2.3)$$

Загальна зміна (+,–) валового прибутку (збитку), тис. грн:

$$\Delta ВП = 15483 - 14605 = +878 \text{ тис. грн,}$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta ВПЧД = 44238 - 41893 = +2345 \text{ тис. грн;}$$

2) собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta ВПС = 28755 - 27288 = 1467 \text{ тис.грн}$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta ВП = \Delta ВПЧД + \Delta ВПС ;$$

$$\Delta ВП = 2345 - 1467 = +878 \text{ тис. грн.}$$

На зростання валового прибутку у розмірі 878 тис. грн вплинули такі ключові чинники:

- підвищення витрат на виробництво та реалізацію продукції спричинило скорочення валового прибутку на 1467 тис. грн;
- розширення обсягів чистого доходу від господарської діяльності зумовило зменшення валового прибутку на 2345 тис. грн.

Втім, самі лише кількісні значення прибутку не дають вичерпної картини результативності господарювання підприємства. Для всебічної оцінки ефективності використання ресурсів та віддачі від інвестицій доцільніше застосовувати індикатори рентабельності.

Показник рентабельності обчислюється як відсоткове співвідношення отриманого прибутку до таких базових параметрів: обсяг наданих послуг і реалізованої продукції, витрати обігу, середня вартість основних та оборотних засобів, фонд заробітної плати, трудові ресурси та величина капіталу.

Ключовими індикаторами прибутковості виступають: рентабельність активів, виробничої діяльності, власних коштів, основної діяльності та норма

прибутковості.

На рівень рентабельності галузі впливає комплекс різноманітних факторів, серед яких: якість організації виробничих процесів та управління, структура та джерела формування капіталу, ефективність використання виробничого потенціалу, масштаби діяльності, якісні характеристики та асортимент продукції, виробничі та збутові витрати тощо.

Загалом для оцінки рівня рентабельності підприємства використовують низку наступних показників:

- рентабельність продукції характеризує ефективність сукупних витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції.. Чим вищим є цей показник, тим ефективніше працює підприємство, визначається:

$$P_n = \frac{\Pi}{C} \cdot 100\%, \quad (2.4)$$

де P_n – рівень рентабельності (рівень прибутковості (збитковості));

Π – абсолютна сума прибутку (збитку);

C – загальний витрат підприємства.

На підставі даних Звіту про фінансові результати розрахуємо рентабельність продукції по рокам:

$$P_{п\ 2021} = \frac{917}{27288} \cdot 100\% = 3,4\%$$

$$P_{п\ 2023} = \frac{20612}{28755} \cdot 100\% = 71,7\%$$

Розрахунки за 2022 рік виконуємо аналогічно, результати заносимо у табл.2.11.

На основі розрахованого показника рентабельності продукції можемо зробити висновок про те, що у 2023 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається значне збільшення прибутковості підприємства майже на 69 пунктів.

- рентабельність власного капіталу показує ефективність використання активів, створених за рахунок власних коштів. Збільшення цього показника

свідчить про підвищення ефективності використання власного капіталу, що позитивно характеризує фінансово-господарську діяльність. Визначається:

$$P_{\text{БК}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{СВ}_{\text{БК}}} \cdot 100\%, \quad (2.5)$$

де ЧП – чистий прибуток

$\text{СВ}_{\text{БК}}$ – середня величина власного капіталу.

$$P_{\text{БК } 2021} = \frac{917}{8074} \cdot 100\% = 11,4\%$$

$$P_{\text{БК } 2022} = \frac{479}{50963} \cdot 100\% = 0,9\%$$

Розрахунки за 2023 рік виконуємо аналогічно, результати заносимо у табл.2.11.

Протягом 2021-2023р. спостерігається збільшення рентабельності (з 11,4% до 24,1%) власного капіталу, а це свідчить про підвищення ефективності його використання.

- рентабельність залученого капіталу – показує ефективність використання активів підприємства, що створюються за рахунок залучених коштів.

Зниження цього показника свідчить про підвищення ефективності використання залучених коштів. Визначається:

$$P_{\text{ЗК}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{СВ}_{\text{ЗК}}} \cdot 100\%, \quad (2.6)$$

де ЧП – чистий прибуток

$\text{СВ}_{\text{ЗК}}$ – середня величина залученого капіталу.

$$P_{\text{ЗК } 2021} = \frac{917,4}{17467,8} \cdot 100\% = 5,23\%$$

$$P_{\text{зк } 2022} = \frac{479}{30397} \cdot 100\% = 1,6\%$$

Розрахунки за 2023 рік виконуємо аналогічно, результати заносимо у табл.2.11.

Рентабельність використання активів, що створюються за рахунок залучених коштів ПП «Могутнє» збільшується з 1,58% до 57,6%.

Таблиця 2.11. – Динаміка показників рентабельності ПП«Могутнє»

Показники	Роки			Відхилення за період	
	2021	2022	2023	+/-	%
Рентабельність продукції, %	3,4	1,08	71,7	+68,3	+2009
Рентабельність власного капіталу, %	11,4	0,9	24,1	+12,7	+111,4
Рентабельність залученого капіталу, %	1,58	1,16	57,6	+56,02	+3546
Рентабельність виробництва, %	0,53	0,4	17,0	+16,5	+3107

Позитивним слід вважати те, що по всім показникам спостерігається збільшення рентабельності.

Прибуток підприємства постійно збільшується, слід визначити ймовірність його банкрутства.

Модель визначення кредитоспроможності суб'єктів господарювання:

$$Z = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + 1,0 X_5 \quad (2.7)$$

$$\text{де: } X_1 = \frac{\text{ВОК}}{A}; \quad X_3 = \frac{\text{ПП}}{A};$$

$$X_2 = \frac{\text{НРП}}{A}; \quad X_4 = \frac{\text{ВК}}{\text{ПК}}; \quad X_5 = \frac{\text{ВР}}{A};$$

ВОК – власний оборотний капітал, тис.грн.

ПП- чистий прибуток, тис.грн.

НРП- нерозподілений прибуток, резервний фонд, цільове фінансування, тис.грн.

ВК – власний капітал, тис.грн

ПК – запозичений капітал, тис.грн.

ВР – виручка від реалізації продукції, наданих послуг, тис.грн.

А – загальна вартість активів підприємства (валюта балансу), тис.грн.

Визначимо ймовірність банкрутства підприємства у 2023 році за методом Альтмана:

$$Z = 1,2 * (44341/121432) + 1,4 * (50201/121432) + 3,3 * (20612/121432) + 0,6 * (85662/35770) + 1,0 * (44238/121432) = 0,44 + 0,57 + 0,56 + 1,44 + 0,4 = 3,41$$

Оскільки значення Z-коефіцієнта дорівнює 3,41, тобто є більшим за 3,0, ймовірність банкрутства ПП «Могутнє» є дуже низькою.

Для забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства критично важливим є встановлення оптимальних параметрів його операційної діяльності. Визначення граничних показників обсягу виробництва дозволяє окреслити безпечну зону функціонування, вихід за межі якої може спричинити фінансову кризу та потенційне банкрутство. У фінансовому аналізі для встановлення таких економічних меж застосовують два ключові індикатори: точку беззбитковості, яка показує мінімально необхідний обсяг виробництва для покриття всіх витрат, та точку рентабельності, що визначає рівень діяльності, необхідний для досягнення запланованого прибутку.

Згідно статистичних даних та бухгалтерських даних складемо таблицю та розрахуємо точку беззбитковості та рентабельність продукції.

Визначення рентабельності продажів здійснюється за формулою

$$R_{\pi} = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{змінні витрати} + \text{постійні витрати}} \cdot 100\% \quad (2.8)$$

Розрахуємо рентабельність продажів за даними таблиці по роках:

$$R_{\pi.2021} = \frac{917,4}{27538,8} \cdot 100\% = 3,33\%$$

$$R_{\pi.2023} = \frac{20612}{28755} \cdot 100\% = 71,7\%$$

Отриманий рівень рентабельності продажів дозволяє дійти висновку про зменшення прибутковості бізнесу: в 2021 році на кожную гривню вкладених коштів приходилося 3,33 копійки прибутку; в 2023 році на кожную гривню вкладених коштів приходилося 71,7 копійки прибутку.

Точка беззбитковості визначається за формулою:

$$T_6 = \frac{\text{постійні витрати} \cdot \text{виручку}}{\text{маржинальний дохід}} \quad (2.9)$$

За даними бухгалтерської звітності підприємства визначимо точки беззбитковості по роках:

$$T_{6.2022} = \frac{10461,1 \cdot 49608,7}{10887,7} = 47664,94 \text{ тис. грн.}$$

$$T_{6.2023} = \frac{8558 \cdot 44238}{15483} = 24454,8 \text{ тис. грн.}$$

Виходячи з результату розрахунку, критичний обсяг продажу, після подолання якого бізнес почне приносити реальний прибуток за 2023 рік поки перевищує обсяги фактичної реалізації продукції підприємства.

Висновки до розділу 2.

У другому розділі дипломної роботи було здійснено аналіз економічних показників діяльності ПП Агрофірма «Могутнє» за період 2021-2023 рр.

Приватне підприємство Агрофірма «Могутнє» функціонує як самостійний господарський суб'єкт у рамках чинного українського законодавства. В розглянутому періоді підприємство спеціалізувалося на вирощуванні технічних культур, зокрема соняшника, кукурудзи та сої.

Господарська діяльність ПП «Агрофірма Могутнє» розгортається на земельному масиві площею 1,5 тис. га, що становить окремий підрозділ більшого агропромислового об'єднання, яке має виробничі потужності у Кіровоградській та Тернопільській областях. Земельний банк підприємства сформовано

виключно за рахунок орендованих площ, які охоплюють 333 окремі земельні ділянки.

У своїй виробничій діяльності господарства, що входять до структури Агрофірми «Могутнє», застосовують прогресивні технології обробітку ґрунту - No-Till та Strip-Till.

Проведений SWOT-аналіз виявив значні можливості для подальшого нарощування виробничих потужностей та розширення обсягів сільськогосподарського виробництва, реалізація яких стане можливою після припинення воєнних дій та стабілізації економічної ситуації в країні.

За досліджуваний період підприємство демонструвало позитивні фінансові результати, зберігаючи прибутковість діяльності. Водночас, оцінка ефективності використання виробничого потенціалу виявила негативну динаміку у показниках використання основних фондів, земельних та матеріальних ресурсів.

Розмір прибутку за період 2021-2023 рр. значно збільшився.

Показники рентабельності на кінець періоду мають досить значний рівень. Збільшення рентабельності сталося майже у 70 разів. Це пов'язано насамперед з тим, що підприємство почало надавати значні обсяги послуг по збереженню зерна на власному елеваторі. Крім того, було здійснено продаж старих основаних засобів та техніки, яка не використовується.

Для подальшого покращення економічного стану підприємства насамперед слід закінчити військові дії, оптимізувати економічні та політичні фактори впливу на розвиток аграрного виробництва та розробити напрямки зменшення негативного впливу внутрішніх факторів діяльності підприємства. Ймовірність банкрутства підприємства у 2023 році була визначена за методом Альтмана. Оскільки значення Z-коефіцієнта дорівнює 3,41, тобто є більшим за 3,0, ймовірність банкрутства ПП «Могутнє» є досить низькою.

Для забезпечення стійкого економічного становища підприємства на ринку було визначено економічні межі обсягів його діяльності, порушення яких може призвести до банкрутства. Беззбитковий обсяг виробництва становить 24454,8 тис.грн., тобто фактичний обсяг реалізації є значно більшим за критичний.

Для запобігання негативного сценарію функціонування ПП «Могутнє» основними напрямками збільшення доходів підприємства у майбутньому повинні бути: вихід на нові ринки збуту, впровадження системи управління витратами та вдосконалення управління підприємством на засадах впровадження сучасних інформаційних технологій управління. А також, насамперед, вдосконалення правової бази функціонування аграрного бізнесу, політична та економічна стабільність в країні та закінчення бойових дій.

3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ У ПП «МОГУТНЄ»

3.1. Техніко-економічне обґрунтування розширення виробничого асортименту підприємства

3.1.1. Формування оптимального асортименту продукції

Формування асортименту переробленої сільськогосподарської продукції базується на комплексному аналізі ринку та виробничих можливостей підприємства. Основними критеріями оптимізації асортименту є максимізація прибутку при ефективному використанні наявних ресурсів та задоволенні потреб цільових споживачів.

При організації переробки овочів на давальницьких умовах з мережею супермаркетів важливо врахувати декілька ключових аспектів реалізації проекту.

Перш за все, необхідно чітко прописати умови співпраці у договорі, включаючи графіки поставок сировини, вимоги до якості готової продукції, терміни виконання замовлень та відповідальність сторін. Особливу увагу слід приділити питанням розподілу витрат на логістику, пакувальні матеріали та утилізацію відходів.

Обґрунтування такого проекту переробки овочів має кілька важливих переваг:

Переваги для підприємства-переробника:

1. гарантований обсяг сировини без необхідності її закупівлі та зберігання;
2. стабільні замовлення від мережі супермаркетів;
3. мінімізація витрат обігових коштів на закупівлю сировини;
4. зниження ризиків псування продукції, оскільки обсяги переробки узгоджені;
5. можливість чіткого планування виробничих потужностей;
6. відсутність потреби у власних складських приміщеннях для зберігання великих партій сировини.

Переваги для мережі супермаркетів:

1. оптимізація логістики - замість перевезення необробленої продукції транспортуються готові до продажу товари;
2. зменшення витрат на зберігання необробленої продукції;
3. подовження терміну зберігання очищених вакуумованих овочів;
4. розширення асортименту продукції з доданою вартістю;
5. зменшення відходів у магазинах;
6. можливість контролю якості переробки.

Ринкові переваги проекту:

1. зростаючий попит на підготовлені до використання овочі серед споживачів;
2. економія часу споживачів на підготовку овочів;
3. зручність фасування для різних груп споживачів (2 кг та 5 кг - для закладів громадського харчування, 1 кг - для домогосподарств);
4. вакуумна упаковка забезпечує кращу збереженість та привабливий вигляд продукції.

Технологічні переваги:

1. можливість організації безперервного виробничого процесу;
2. спрощення контролю якості через стандартизацію процесів;
3. ефективніше використання обладнання через плановість поставок;
4. можливість автоматизації процесів миття, чищення та фасування.

З метою більш повного задоволення потреби населення у консервах і розширення їх асортименту в кваліфікаційній роботі запропоновано впровадити наступний асортимент продукції:

1. кукурудза цукрова у цілих зернах в залізних банках 500 мл;
2. миті та фасовані овочі (картопля, буряк, морква) по 2 кг, 5 кг;
3. миті чищені та вакуумовані овочі (картопля, морква, буряк) по 1 кг.

Консервована кукурудза цукрова у цілих зернах.

Для консервованої кукурудзи у банках 500 мл планується тримісячне виробництво з піковими обсягами в період збору врожаю. Це дозволить

забезпечити безперервні поставки продукції в торговельні мережі та максимально використати власну сировинну базу.

Створення власної лінії консервованої кукурудзи є логічним розширенням виробництва і має значний потенціал для розвитку бізнесу підприємства. Вертикальна інтеграція від вирощування до кінцевого продукту дозволяє контролювати весь ланцюг створення вартості та максимізувати прибуток.

Наявність власної сировинної бази є суттєвою конкурентною перевагою, оскільки дозволяє контролювати якість продукції від насіння до готового продукту, оптимізувати витрати та гарантувати стабільність поставок. Вирощування цукрової кукурудзи власними силами також дає можливість обирати оптимальні сорти та забезпечувати збір урожаю в найбільш сприятливий момент для переробки.

Існуючі домовленості з мережею супермаркетів значно спрощують вихід нового продукту на ринок. Це забезпечує гарантований канал збуту та можливість отримання зворотного зв'язку від споживачів для подальшого вдосконалення продукту. Також можна використовувати вже налагоджену логістичну систему.

Проте варто врахувати певні ризики та виклики:

- необхідність значних інвестицій в обладнання для консервації;
- сезонність виробництва та потреба в складських приміщеннях;
- висока конкуренція на ринку консервованої кукурудзи;
- необхідність отримання додаткових дозвільних документів для консервного виробництва;
- потреба в навчанні персоналу новим технологічним процесам;
- залежність від погодних умов при вирощуванні кукурудзи;

Для успішної реалізації проекту важливо звернути увагу на технологічні аспекти. Консервування потребує дотримання строгих санітарних норм та стандартів якості. Необхідно буде організувати лабораторний контроль, розробити технічні умови на продукцію, впровадити систему HACCP.

Обрана фасування 500 мл є оптимальною для роздрібно́ї торгівлі, оскільки відповідає потребам середньостатистичної сім'ї. Використання жерстяної банки забезпечує тривалий термін зберігання та зручність у використанні для споживачів.

Економічна ефективність проекту може бути підвищена за рахунок використання існуючої інфраструктури підприємства, включаючи складські приміщення та логістичні потужності. Також можливе використання відходів виробництва (стебла, листя) для компостування або як корм для худоби.

З маркетингової точки зору, власне виробництво дозволить створити цілісний бренд локального виробника, що може стати додатковою конкурентною перевагою. Можна акцентувати увагу на повному циклі виробництва та контролі якості на всіх етапах.

Миті та фасовані овочі (картопля, буряк, морква) по 2 кг, 5 кг.

Миті чищені та вакуумуванні овочі (картопля, морква, буряк) по 1 кг

Щодо митих та фасованих овочів у форматі 2 кг та 5 кг, доцільно зосередитись на сегменті HoReCa та мереж супермаркетів, які потребують попередньо підготовленої продукції. Пропорції фасування рекомендується встановити наступним чином:

- картопля: 60% загального обсягу;
- морква: 25% загального обсягу;
- буряк: 15% загального обсягу;

Для вакуумованих очищених овочів вагою 1 кг оптимальним є фокус на роздрібному споживчому сегменті через зростаючий попит на напівфабрикати. Рекомендована структура виробництва:

- картопля очищена: 50% загального обсягу;
- морква очищена: 30% загального обсягу;
- буряк очищений: 20% загального обсягу;

Коригування асортименту доцільно здійснювати щоквартально на основі аналізу продажів та сезонності попиту. Особливу увагу слід приділити:

- контролю якості продукції на всіх етапах виробництва;

- оптимізації логістичних процесів для забезпечення свіжості продукції;
- моніторингу ринкових тенденцій та споживчих уподобань;
- гнучкості виробничих потужностей для швидкого реагування на зміни попиту;

Планується поступове розширення асортименту за рахунок впровадження нових видів упаковки та форматів фасування відповідно до потреб ринку. Це дозволить максимізувати прибутковість переробного напрямку та забезпечити стійкі конкурентні переваги підприємства.

3.1.2. Організація технологічного процесу виробництва нової продукції

Технологічний процес виробництва нової продукції на підприємстві організовується відповідно до сучасних стандартів переробки сільськогосподарської продукції та включає три основні виробничі лінії, кожна з яких оснащена спеціалізованим обладнанням.

1) Виробництво кукурудзи цукрової у цілих зернах в банках 500 мл.

Виробництво консервованої кукурудзи розпочинається з приймання та первинної обробки свіжозібраної сировини. Качани проходять очищення, після чого відбувається бланшування з послідуєчим відділенням зерен. Зерна фасуються в жерстяні банки об'ємом 500 мл із подальшою заливкою розсолу. Наступними етапами є герметизація банок, стерилізація та охолодження. Завершальною стадією виступає етикетування, пакування та направлення готової продукції на зберігання. Етапи створення готової продукції: виробництво консервованої кукурудзи наведено на рис 3.1. Особливості технологічного процесу виробництва цукрової кукурудзи в металевих банках наведена в додатках.

2) Виробництво митих та фасованих овочів (картопля, буряк, морква) по 2 кг, 5 кг.

Процес підготовки митих та фасованих овочів включає початкове приймання сировини та її сортування. Овочі проходять мийку в барабанних мийних машинах, після чого здійснюється інспекція якості та калібрування за

розміром. Далі відбувається фасування у тару по 2 та 5 кг, маркування та пакування в транспортну тару. Готова продукція зберігається у спеціальних холодильних камерах при оптимальних температурних режимах.

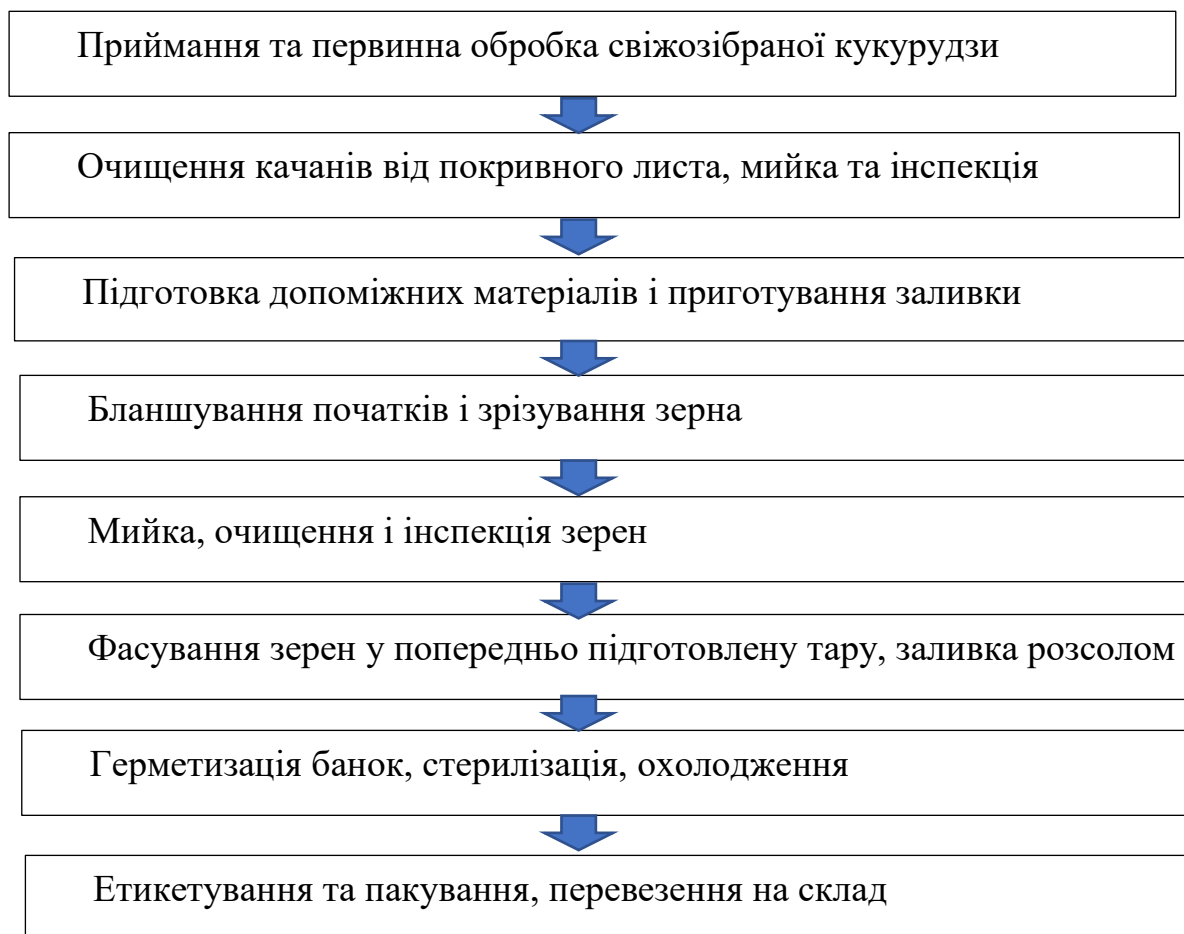

Рис. 3.1. – Етапи створення готової продукції: виробництво консервованої кукурудзи

Виробництво митих та фасованих овочів на лінії обробки проходить такі етапи :

1. приймання сировини та сортування
2. миття овочів у барабанних мийних машинах
3. інспекція якості
4. калібрування за розміром
5. фасування у тару (2 кг, 5 кг)
6. маркування
7. пакування в транспортну тару

8. зберігання у холодильних камерах

3) Виробництво митих, чищених та вакуумованих овочів (картопля, морква, буряк) по 1 кг.

Виробництво вакуумованих очищених овочів починається з приймання та сортування сировини. Після миття овочі проходять механічне очищення з подальшим доочищенням та інспекцією. За необхідності здійснюється нарізка, потім овочі промиваються та проходять процес центрифугування для видалення зайвої вологи. Підготовлена продукція фасується по 1 кг, упаковується у вакуумні пакети, які маркуються та пакуються в гофрокороби. Зберігання здійснюється при температурі 2-4°C.

Виробництво вакуумованих очищених овочів проходить такі етапи:

1. приймання та сортування сировини
2. миття овочів
3. механічне очищення
4. доочищення та інспекція
5. нарізка (за необхідності)
6. промивання
7. центрифугування для видалення вологи
8. фасування по 1 кг
9. вакуумування та запаювання пакетів
10. маркування
11. пакування в гофрокороби
12. зберігання при температурі 2-4°C

На всіх етапах виробництва впроваджено багаторівневу систему контролю якості, яка включає вхідний контроль сировини, міжопераційний контроль, перевірку готової продукції, мікробіологічні дослідження та контроль герметичності упаковки. Для забезпечення безперервності виробничого процесу на підприємстві встановлено сучасне енергоефективне обладнання, впроваджено автоматизацію ключових процесів, організовано змінну роботу персоналу та створено систему планово-попереджувальних ремонтів.

Особлива увага приділяється дотриманню санітарно-гігієнічних вимог через регулярне прибирання та дезінфекцію приміщень, контроль особистої гігієни персоналу, моніторинг якості води, боротьбу зі шкідниками та правильну утилізацію відходів виробництва. Технологічний процес спроектовано з урахуванням можливості подальшого розширення виробничих потужностей та модернізації обладнання відповідно до зростаючих потреб ринку та вдосконалення технологій.

3.1.3. Визначення виробничої потужності та планових обсягів виробництва

1) Виробництво кукурудзи цукрової у цілих зернах в залізних банках 500 мл.

Потужність переробки 500 тис. банок / рік. по 500 мл. Сировина (початки кукурудзи) 3,25 грн/кг. Відсоток переходу 30%. Переробка 534 тон сировини/ рік. (в зернах 160 тон сировини/ рік.). Витрата зерна 320 г/банку; Вартість готової продукції (цукрова кукурудза 15 грн/ 0,5 л. Вартість металевої банки з кришкою - 2 грн

2, 3) Виробництво митих та фасованих овочів по 2 та 5 кг., тис. кг. та виробництво митих, чищених та вакуумованих овочів по 1 кг., (картопля, буряк, морква, цибуля ріпчаста), тис. кг.

Виробництво по митих та фасованих овочів відбувається на тій же самій лінії де і вакуумування овочів. Овочі потрапляють через прийомну рампу, на лінію через опрокидувач та потрапляють у дозуючий бункер. Сепаратор відділяє ґрунт від овочей, овочі далі потрапляють до барабанної мийки, далі потрапляють на інспекційний стіл. По лінії овочі проходять візуальний контроль та потрапляють до елеватора, який подає овочі на електронні ваги та завантажує в пакувальну плівку, після чого навантажується на полети та транспортується на склад. На складі продукція зберігається максимум добу.

Фасування овочів по 2 та 5 кг.

Переробка 3,5т/день сирої продукції. Потужність переробки 700т/рік (відсоток відходу 25%). Вартість сировини отримується по домовленості як давальницька сировина. Вартість пакування 7 грн/кг.

Фасування чищених та вакуумованих овочів по 1 кг

Переробка 1т/день сирової продукції. Потужність переробки 200т/рік (відсоток відходу 25%) Для упаковки овочів борщового набору використовується вакуумні пакети, які зберігаються на стелажах в цеху. Вартість сировини отримується по домовленості як давальницька сировина. Вартість пакування 10 грн/кг.

Для упаковки готової продукції використовуються наступні матеріали в асортименті: плівка для піддонів, етикетировочні стрічка та інші матеріали.

Загальновиробничі витрати розраховуємо виходячи з наступних даних: витрати електроенергії складають 5,83 тис кВт/міс або 70 тис кВт/рік при вартості 1кВт - 7,5 грн; вода 5 тис м.куб/рік при вартості 22 грн/куб.м - 110 тис грн/рік; податок за землю 30тис. грн/рік; зарплата 24 тис . + податки - 3,225 млн грн/рік.

Інші загальновиробничі витрати 260 тис. грн/ рік

3.1.4. Планування потреби у виробничому персоналі

Результати розрахунків чисельності професійно-кваліфікаційного складу працюючих. Чисельність працюючих на виробничому підприємстві визначена на підставі галузевих нормативних матеріалів з праці, що підлягають до застосування на підприємствах овочевої промисловості, і представлена в таблиці «Зведена штатна відомість працюючих»

Таблиця 3.1

Зведена штатна відомість працюючих

Найменування цехів та відділень (групи по функціям робіт)	Разом в зміну, осіб
1. Прийом, зберігання, експедиція	1
2. Цех виробництва цукрової кукурудзи	2
3. Цех мийки та пакування овочів	2
4. Керівний, технічний та обслуговуючий персонал	2
РАЗОМ:	7

3.1.5. Оцінка економічної ефективності та окупності інвестиційного проекту

Результати економічних розрахунків для запропонованого асортименту продукції зведемо в табл. 3.2

Таблиця 3.2

Економічна ефективність та термін окупності витрат на будівництво заводу з переробки овочевої продукції та консервування цукрової кукурудзи на 2025 — 2029 роки

№п/п	Показники	2025 рік	2026 рік	2027 рік	2028 рік	2029 рік
1	Капітальні вкладення, тис.грн.	28790				
2.1.	Загальновиробничі витрати, тис. грн.		4150,6	4150,6	4150,6	4150,6
2.2.	Електроенергія споживання 70 тис. кВт/рік, тис. грн		525	525	525	525
2.3.	Водопостачання 5 тис. м.куб/рік, тис. грн		110	110	110	110
2.4.	Податок за землю, тис. грн.		30	30	30	30
2.5.	Заробітна плата 7 чол. + податки, тис. грн.		3225,6	3225,6	3225,6	3225,6
2.6.	Інші загальновиробничі витрати (вивіз сміття, каналізація, етикетки, маркетингові послуги, інші), тис. грн.		260	260	260	260
Виробництво кукурудзи цукрової у цілих зернах в залізних банках 500 мл						
3.1.	Виробництво цукрової кукурудзи в банках, робота 5 тис. банок/день, 500 тис. банок/рік, 100 днів в році, тис. л.		250	250	250	250
3.2.	К-сть сировини для переробки, тис. кг.		534	534	534	534
3.3.	Ціна 1 кг. Сировини. Грн		3,25	3,25	3,25	3,25
3.4.	Вартість купівлі сировини (534т.) тис. грн		1736	1736	1736	1736
3.5.	Металеві банки з кришкою 2 грн/шт, тис. грн.		1000	1000	1000	1000
3.6.	Цукор, інші інгредієнти, тис. грн.		250	250	250	250
3.7.	Грошова виручка від продажу готової продукції 50 грн/ 1 л., тис. грн.		12500	12500	12500	12500
3.8.	Комерційна собівартість 1 тис. л. Кукурудзи, тис. грн. Без загальновиробничих витрат		2985,5	2985,5	2985,5	2985,5
3.9.	Дохід, тис. грн		9514,5	9514,5	9514,5	9514,5
Виробництво митих та фасованих овочів по 2 та 5 кг						
4.1.	Виробництво митих та фасованих овочів по 2 та 5 кг., тис. кг.		525	525	525	525

№п/п	Показники	2025 рік	2026 рік	2027 рік	2028 рік	2029 рік
4.2.	К-сть сировини для переробки 3,5тис. кг/день, 200 днів роботи, тис. кг.		700	700	700	700
4.3.	Ціна 1 кг. Сировини. Грн (давальницька сировина)		0	0	0	0
4.4.	Інші витрати, що не увійшли в пункт 2.1, тис. грн		20	20	20	20
4.5.	Вартість упаковки, тис. грн		100	100	100	100
4.6.	Грошова виручка від продажу готової продукції 7 грн/ 1 кг., тис. грн.		3675	3675	3675	3675
4.7.	Комерційна собівартість 1 тис. кг. Готової продукції, тис. грн. Без загальновиробничих витрат		120	120	120	120
4.8.	Дохід, тис. грн		3555	3555	3555	3555
Виробництво митих, чищених та вакуумованих овочів по 1 кг						
5.1.	Виробництво митих, чищених та вакуумованих овочів по 1 кг.,(картопля, буряк, морква, цибуля ріпчаста), тис. кг.		150	150	150	150
5.2.	К-сть сировини для переробки 1 тис. кг/день, 200 днів роботи, тис. кг.		200	200	200	200
5.3.	Ціна 1 кг. Сировини. Грн (давальницька сировина)		0	0	0	0
5.4.	Інші витрати, що не увійшли в пункт 2.1, тис. грн		7	7	7	7
5.5.	Вартість упаковки, тис. грн		15	15	15	15
5.6.	Грошова виручка від продажу готової продукції 10 грн/ 1 кг., тис. грн.		1500	1500	1500	1500
5.7.	Комерційна собівартість 1 тис. кг. Готової продукції, тис. грн. Без загальновиробничих витрат		22	22	22	22
5.8.	Дохід, тис. грн		1478	1478	1478	1478
6	Дохід всього (за весь асортимент) тис. грн		14547,5	14547,5	14547,5	14547,5
7	Чистий прибуток, тис. грн.		10396,9	10396,9	10396,9	10396,9
8	Строк окупності інвестицій в основний капітал.	2,8 роки				

3.2. Обґрунтування впровадження системи НАССР та створення виробничої лабораторії як засобу забезпечення якості продукції

У сучасних умовах розвитку харчової промисловості впровадження системи НАССР на підприємстві, що планує розширення асортименту продукції за рахунок переробки овочевої продукції, є не лише законодавчою вимогою, але й необхідним інструментом забезпечення якості та безпечності харчових продуктів.

Специфіка запланованого виробництва, а саме: консервування кукурудзи, миття та фасування свіжих овочів, а також їх вакуумне пакування, створює низку потенційних ризиків для безпечності харчових продуктів. Консервована кукурудза потребує суворого контролю термічної обробки для запобігання розвитку небезпечних мікроорганізмів, зокрема *Clostridium botulinum*. Процес миття овочів вимагає контролю якості води та ефективності процесу очищення для запобігання мікробіологічному забрудненню. Вакуумне пакування створює особливі умови зберігання продукту, які при порушенні технології можуть сприяти розвитку анаеробних мікроорганізмів.

Впровадження системи НАССР дозволить систематично ідентифікувати, оцінювати та контролювати небезпечні фактори, що є критично важливими для безпечності харчових продуктів. Для кожного виду продукції будуть визначені критичні контрольні точки, встановлені їх критичні межі та розроблені процедури моніторингу. Наприклад, для консервованої кукурудзи критичними точками стануть температура та тривалість стерилізації, герметичність закупорювання банок. Для митих та вакуумованих овочів - якість води для миття, температура зберігання, цілісність упаковки.

Система НАССР також передбачає впровадження програм-передумов, включаючи належні гігієнічні та виробничі практики, процедури прибирання та дезінфекції, контроль за шкідниками, особисту гігієну персоналу. Це створить комплексний підхід до забезпечення безпечності харчових продуктів на всіх етапах виробництва.

Економічна доцільність впровадження НАССР обґрунтовується зменшенням втрат від браку продукції, розширенням можливостей для експорту, підвищенням довіри споживачів та зміцненням позицій підприємства на ринку. Крім того, наявність сертифікованої системи НАССР відкриває можливості співпраці з великими торговельними мережами, які висувають суворі вимоги до безпечності харчових продуктів.

Враховуючи заплановані обсяги виробництва та різноманітність продукції, впровадження системи НАССР потребуватиме створення власної виробничої лабораторії для проведення необхідних досліджень та забезпечення належного контролю якості на всіх етапах виробничого процесу.

Вихідні дані: кукурудза (власна сировина, вирощуємо самостійно) в банках по 500 мл. Потужність переробки 500000 банок на рік. Овочева переробка 900 т/рік виконується на давальницькій сировині від мережу супермаркетів: Миті та фасовані овочі (картопля, буряк, морква) по 2 кг, 5 кг. - 700 т; Миті чищені та вакуумуванні овочі (картопля, морква, буряк) по 1 кг - 200 т.

Розрахуємо економічну доцільність впровадження НАССР, враховуючи витрати на впровадження та потенційні вигоди.

1. Витрати на впровадження НАССР:

А) Одноразові витрати:

- Розробка документації та навчання персоналу: 120000 грн
 - Лабораторне обладнання:
 - Сушильна шафа: 45000 грн
 - рН-метр: 15000 грн
 - Аналізатор вологості: 35000 грн
 - Термостат: 40000 грн
 - Мікроскоп: 30000 грн
 - Ремонт та облаштування лабораторного приміщення: 200000 грн
- Всього одноразових витрат: 485000 грн

Б) Щорічні операційні витрати:

- Зарплата лаборанта (2 особи): 432000 грн/рік

- Витратні матеріали для лабораторії: 60000 грн/рік
 - Калібрування обладнання: 25000 грн/рік
 - Зовнішні лабораторні дослідження: 48000 грн/рік
- Всього щорічних витрат: 565000 грн/рік

2. Економічні вигоди:

А) Консервована кукурудза:

- Зменшення браку з 3% до 1% (10000 банок):
 - Вартість банки ~25 грн
 - Економія: $10000 \times 25 = 250000$ грн/рік

Б) Переробка овочів:

- Зменшення втрат при переробці з 5% до 2%:
 - Для митих фасованих (700 т): Економія: $700000 \text{ кг} \times 3\% \times 7 \text{ грн/кг} = 147000$ грн/рік
 - Для вакуумованих (200 т): Економія: $200000 \text{ кг} \times 3\% \times 10 \text{ грн/кг} = 60000$ грн/рік

В) Додаткові переваги:

- Можливість роботи з великими торговельними мережами (преміальна ціна +10%):
 - Для кукурудзи: $500000 \times 25 \text{ грн} \times 10\% = 1250000$ грн/рік

Загальні щорічні економічні вигоди: 1707000 грн

3. Економічна ефективність:

Перший рік:

- Витрати: $485000 + 565000 = 1050000$ грн
- Вигоди: 1707000 грн
- Чистий прибуток: 656000 грн

Наступні роки:

- Витрати: 565000 грн
- Вигоди: 1707000 грн
- Чистий прибуток: 1142000 грн

Термін окупності: $1050000 / (1707000 / 12) = 7,4$ місяця

Висновок: Впровадження системи НАССР є економічно доцільним. Інвестиції окупляться за 7,4 місяці. Основні економічні вигоди формуються за рахунок зменшення браку, оптимізації виробничих процесів та можливості отримання преміальної ціни при роботі з великими торговельними мережами. Додаткові нематеріальні вигоди включають підвищення репутації підприємства та можливість виходу на нові ринки збуту.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, варто виокремити наступні ключові положення:

1. Аналіз наукових джерел виявив значну різноманітність підходів до трактування сутності капітальних інвестицій, що свідчить про складність та багатогранність цієї економічної категорії. Узагальнення поглядів вітчизняних та зарубіжних науковців дозволило виділити кілька ключових підходів до розуміння капітальних інвестицій: як процесу вкладення ресурсів, як форми капіталоутворення та як інструменту економічного розвитку підприємства. Встановлено, що більшість дослідників розглядають капітальні інвестиції як довгострокові вкладення капіталу в основні засоби підприємства з метою їх створення, розширення, реконструкції та модернізації. При цьому важливою характеристикою капітальних інвестицій є їх спрямованість на примноження виробничого потенціалу підприємства та забезпечення майбутніх економічних вигод.

Критичний аналіз наукової літератури дозволив виявити, що капітальні інвестиції мають низку специфічних ознак, які відрізняють їх від інших форм інвестування: довгостроковий характер, матеріально-речова форма втілення, значна капіталомісткість, тривалий період окупності та підвищений рівень ризику.

Дослідження еволюції наукової думки щодо сутності капітальних інвестицій показало трансформацію поглядів від суто технічного розуміння як вкладень в основні фонди до більш широкого трактування як комплексного інструменту розвитку підприємства, що охоплює також інвестиції в нематеріальні активи та інноваційний розвиток.

2. Дослідження показало, що існуючі методологічні підходи до оцінки ефективності капіталовкладень базуються на двох основних концепціях: статичній (облікової) та динамічній (дисконтованої). При цьому статичні методи, незважаючи на простоту розрахунків, не враховують часову вартість грошей та

ризика, що особливо важливо для довгострокових інвестиційних проектів у сільському господарстві.

Встановлено, що найбільш комплексну оцінку ефективності капіталовкладень забезпечує динамічний підхід, який включає розрахунок таких показників як чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма рентабельності (IRR), дисконтований період окупності (DPP) та індекс прибутковості (PI). Однак специфіка сільськогосподарського виробництва вимагає їх адаптації з урахуванням сезонності, залежності від природно-кліматичних умов та тривалості виробничого циклу.

Виявлено, що для об'єктивної оцінки ефективності капіталовкладень у сільськогосподарських підприємствах необхідно враховувати не лише фінансові показники, але й соціальні та екологічні ефекти. Це зумовлює необхідність застосування інтегрального підходу, який дозволяє оцінити сукупний вплив інвестиційного проекту на різні аспекти діяльності підприємства.

Аналіз показав важливість урахування галузевої специфіки при виборі ставки дисконтування та оцінці ризиків інвестиційних проектів у сільському господарстві. Зокрема, необхідно брати до уваги такі фактори як волатильність цін на сільськогосподарську продукцію, залежність від державної підтримки та особливості страхування агропромислових ризиків.

Обґрунтовано, що для підвищення точності оцінки ефективності капіталовкладень доцільно використовувати комбінований підхід, який поєднує кількісні та якісні методи аналізу, що дозволяє врахувати як фінансово-економічні показники, так і стратегічні перспективи розвитку сільськогосподарського підприємства.

3. Аналіз сильних і слабких сторін виявив, що підприємство має значний потенціал для розвитку і нарощування виробництва сільськогосподарської продукції за умови припинення військових дій та стабілізації економічного стану в Україні. За період що аналізувався діяльність підприємства була прибутковою. Аналіз показників ефективності використання виробничих ресурсів показав, що ефективність використання основних фондів, земельних ресурсів та

матеріальних ресурсів погіршилася. Розмір прибутку за період 2021-2023 рр. значно збільшився. Показники рентабельності на кінець періоду мають досить значний рівень. Збільшення рентабельності сталося майже у 70 разів. Це пов'язано насамперед з тим, що підприємство почало надавати значні обсяги послуг по збереженню зерна на власному елеваторі. Крім того, було здійснено продаж старих основаних засобів та техніки, яка не використовується.

Для подальшого покращення економічного стану підприємства насамперед слід закінчити військові дії, оптимізувати економічні та політичні фактори впливу на розвиток аграрного виробництва та розробити напрямки зменшення негативного впливу внутрішніх факторів діяльності підприємства.

4. За результатами проведеного дослідження щодо підвищення ефективності капіталовкладень у діяльності ПП "МОГУТНЄ" запропоновано та економічно обґрунтовано наступні напрями розвитку:

Розроблено проект створення власного консервного цеху з виробництва консервованої кукурудзи, який має суттєві конкурентні переваги завдяки наявності власної сировинної бази, що дозволяє мінімізувати собівартість готової продукції та забезпечити стабільні поставки сировини. Важливим фактором успішності проекту є попередньо досягнуті домовленості з мережею супермаркетів щодо реалізації продукції, що суттєво знижує ризики збуту та забезпечує стабільний грошовий потік.

Запропоновано диверсифікувати виробничу діяльність підприємства шляхом організації переробки овочевої продукції на давальницькій основі для мережі супермаркетів за двома напрямами:

- виробництво митих, чищених та вакуумованих овочів вагою по 1 кг, що відповідає зростаючому попиту на напівфабрикати високого ступеня готовності;
- запуск лінії з виробництва митих та фасованих овочів у упаковці по 2 та 5 кг, орієнтованої на сегмент HoReCa та мережевої роздрібної торгівлі.

Проведені економічні розрахунки підтверджують доцільність запропонованих інвестиційних проектів. Реалізація цих проектів дозволить підприємству:

- збільшити глибину переробки власної сільськогосподарської продукції;
- розширити асортимент продукції з високою доданою вартістю;
- знизити сезонність виробництва та забезпечити більш рівномірне надходження грошових коштів;
- створити додаткові робочі місця;
- підвищити загальну рентабельність діяльності підприємства.

5. Реалізація проекту з будівництва власного консервного цеху для виробництва консервованої кукурудзи та цеху з фасування й вакуумування овочів забезпечує річний економічний ефект у розмірі 1 039 690 грн.

Впровадження системи НАССР із власною лабораторією дозволяє досягти річного економічного ефекту в розмірі 656 000 грн завдяки зниженню відсотка бракованої продукції та можливості встановлення вищої торгової націнки на продукцію гарантованої якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ, редакція від 18.12.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>. (дата звернення: 18.10.2024).
2. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Л.Д. Буряк та ін. Фінанси підприємств : підручник / ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 7-ме вид., без змін. К.: КНЕУ, 2008. 552 с.
3. Бухгалтерський облік у сільськогосподарських підприємствах /за ред. П.Т. Саблука, В. Б. Моссаковського. К. : Урожай, 2008. 416 с.
4. Підлісецький Г.М., Гарасим П.М, Герун М.І. та ін. Основні виробничі фонди сільського господарства: ефективність, оновлення, оцінка / за ред. Г. М. Підлісецького. К. : Урожай, 2005. 192 с.
5. Шелест Я.В. Облік і аналіз інвестиційної діяльності підприємств чорної металургії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 «Бухоблік, аналіз та аудит». Київський національний економічний університет. Міністерство освіти України. К., 1999. 24 с.
6. Skrypnyk S. Capital investment as a source of management information in accounting support of the production reproduction process. *Market infrastructure*. 2019. № 37. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastructure37-112> (дата звернення: 18.10.2024).
7. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України № 288/4509 від 18.05.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення 18.10.2024)
8. Податковий кодекс України. Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17) (дата звернення 19.10.2024).
9. Про затвердження форм державного статистичного спостереження зі статистики капітальних інвестицій: наказ Державного комітету статистики України № 195 від 21.07.2017 р. URL: [http:// www. ukrstat. gov. ua/norm_doc/2017/195/195_2017.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2017/195/195_2017.htm) (дата звернення 17.10.2024).
10. Бондар М.І. Концепція вдосконалення обліку капітальних інвестицій. Облік і фінанси АПК. 2007. № 11–12. С. 230–234.
11. Бульба Ю. М. Теоретичні основи інвестування та капітальні інвестиції в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки*. 2015. Вип. 2. С. 80–85.

- 12.Лець В. А., Могильний І. О. Капітальні інвестиції та їх вплив на структурні зміни національної економіки. *Efektivna ekonomika*. 2024. № 4. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.82> (дата звернення: 23.10.2024).
- 13.Ярмолюк О.Ф. Особливості ідентифікації капітальних інвестицій в бухгалтерському обліку / О.Ф. Ярмолюк, О.М. Дмитренко // Ефективна економіка. – 2020. – № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8184>.
- 14.Мазур Н. А., Кушнір О. К. Капітальні інвестиції в економіці України: значення та вплив в умовах змін. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 4. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-03-05> (дата звернення: 24.10.2024).
- 15.Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст]/ Ф. Ф. Бутинець. - Житомир: ЖІТІ, 2002
- 16.Вербицка, Л. В. Теорія бухгалтерського обліку [Текст]: навч.- метод, посібник/Л. В. Вербицка. - К.: Логос, 2003.
- 17.Господарський Кодекс України : документ 436-IV ; редакція від 08.03.2024, підстава – 3587-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>. (дата звернення: 24.10.2024).
- 18.Грабова, Н. Н., Добровский В. Н. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях [Текст]/Н. Н. Грабова, В. Н. Добровский. - К.:А.С.К, 2005
- 19.Голов, С. М. Управленческий учет [Текст]/ С. М. Голов. - К., 2004.
- 20.Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій : Наказ Державного комітету статистики України № 494 від 25.12.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0494202!09>. (дата звернення: 24.10.2024).
- 21.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про його застосування : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.
- 22.Податковий кодекс України : документ 2755-VI ; редакція від 01.04.2024, підстава – 3603-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення: 24.10.2024).
- 23.Kenton W. Capital investment: types, example, and how it works. *Investopedia*. URL: <https://www.investopedia.com/terms/c/capital-investment.asp#:~:text> (date of access: 31.10.2024).

24. Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. № 1655 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF#Text>.
25. Роз'яснення щодо форм державного статистичного спостереження № 2-інвестиції (річна) «Звіт про капітальні інвестиції, вибуття й амортизацію активів» та № 2-інвестиції (квартальна) «Звіт про капітальні інвестиції» : Роз'яснення Державної служби статистики України від 21.07.2017 р. № 17.4-12/15.
26. Ткаченко, Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст]/Н. М. Ткаченко. - К. : АСК, 2005.
27. Фурсов, О. Основні засоби в бухгалтерському обліку після 1 липня 2000 року [Текст]/ О. Фурсов. // Бухгалтерія. - 2000. - № 27. - с. 50-56.
28. Міжнародні стандарти фінансової звітності / Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standartifinansovoi-zvitnosti>. (дата звернення: 26.10.2024).
29. Майорова Т.В. Капітальні інвестиції: сутність та проблеми реалізації в кризових умовах / Т.В. Майорова, В.В. Крук, Я.В. Шевчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 21. – С. 12–16
30. Денисенко М.П. Основи інвестиційної діяльності : підручник для студентів вузів / М.П. Денисенко. – Київ : Алерта, 2003. – 338 с.
31. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: навч. посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. К., 2016. 663 с., Skrypnyk S. Capital investment as a source of management information in accounting support of the production reproduction process. Market infrastructure. 2019. № 37. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct37-112> (дата звернення: 18.10.2024)
32. Petruk O., Loskorikh H., Khvist V. Capital investments as a basic prerequisite for the investment security of the state. *Oblik i finansi*. 2023. No. 3(101). P. 70–83. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-3\(101\)-70-83](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-3(101)-70-83) (date of access: 01.11.2024).
33. Ратушний С. М. Капітальні інвестиції як об'єкт фінансового контролінгу. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 3(109). С. 105–117. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-3\(109\)-105-117](https://doi.org/10.26642/ema-2024-3(109)-105-117) (дата звернення: 14.10.2024).
34. Сухоносенко І., Гринь В. Теоретичні аспекти побудови обліку витрат на виробництво продукції рослинництва. *Економіка та суспільство*. 2021. № 30. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-54> (дата звернення: 18.10.2024).

- 35.Сорокіна Л. В., Гойко А. Ф. Дослідження загроз інвестиційної безпеки будівельних підприємств. Будівельне виробництво. 2016. № 61(2). С. 10-21.
- 36.Кочерга М. Оцінювання взаємовпливу інвестиційної діяльності та навколишнього природного середовища в процесі екологічного аудиту. *Економіст*. 2013. №10. С. 46-49.
- 37.Хобта В.М. Активізація і підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах. НАН України, Ін-т економіки промисловості, Донецьк: ДНТУ, 2005. 343 с
- 38.Tobin J. A. A General Equilibrium Approach to Monetary Theory. *Journal of Money, Credit and Banking*. 1969. №1. Pp. 34-45
- 39.Свиноус, І., & Свиноус, Н. (2020). Методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційної діяльності у процесах відтворення сільськогосподарських підприємств. *Економічний дискурс*, 1(2), 164–173. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-2-17>.
- 40.Ільчук М., Свиноус І., Томашевська О. Методичні підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності у сільському господарстві. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 3(50). С. 115–122. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-18> (дата звернення: 04.11.2024).
- 41.Євдокімова Г.В. Методи аналізу інноваційно-інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. URL: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_137/15.pdf. (дата звернення: 25.09.2024)
- 42.Аміачна селітра – superagronom.com. *Superagronom.com*. URL: <https://superagronom.com/dobryva-azotni/selitra-amiachna-id16195> (дата звернення: 08.10.2024).
- 43.Нітроамофоска – superagronom.com. *Superagronom.com*. URL: <https://superagronom.com/dobryva-kompleksni/nitroamofoska-id16191> (дата звернення: 08.10.2024).

ДОДАТКИ

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
Підприємство <u>ПП "Могутнє"</u>	за ЄДРПОУ	22	01	01
Територія <u>м.Кропивницький</u>	за КАТОТТГ ¹	30285925		
Організаційно-правова форма господарювання <u>приватне</u>	за КОПФГ			
Вид економічної діяльності <u>с/г виробництво</u>	за КВЕД	01.11		
Середня кількість працівників ² <u>28</u>				
Адреса, телефон <u>Київська обл. Вишгородський р-н с.Глібівка Урочище Лугове б.1-А</u>				

Одиниця виміру: тис. грн.

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на рік 20_21_ р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		2024
Основні засоби	1010	8074	26350
первісна вартість	1011	14010	37351
знос	1012	5936	11001
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030		
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	8074	28374
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	28780	23485
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	8213	28461
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130		
за виданими авансами			
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		289
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	1226	751
Випрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	38219	52986
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	46293	81360

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3276	3276
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	7234	8141
Резервний капітал	1415	8378	11777
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9936	27769
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	28824	50963
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	16326	29124
розрахунками з бюджетом	1620	104	80
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	9	19
розрахунками з оплати праці	1630	104	274
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	926	900
Усього за розділом III	1695	17469	30397
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	46293	81360

Керівник

Головний бухгалтер

(Із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року N 627, від 9 липня 2021 року N 385)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

		КОДИ		
		23	01	01
Підприємство ПП "Могутнє"		30285925		
Територія м.Кропивницький				
Організаційно-правова форма господарювання приватне				
Вид економічної діяльності с/г виробництво		01.11		
Середня кількість працівників ²		28		
Адреса, телефон Київська обл. Вишгородський р-н с.Глібівка Урочище Лугове б.1-А				

28

Одиниця виміру: тис. грн.

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на _____ рік _____ 20__22__ р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2024	6063
Основні засоби	1010	26350	22483
первісна вартість	1011	37351	37755
знос	1012	11001	15272
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030		
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	28374	28546
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	23485	39728
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	28461	34005
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130		
за виданими авансами			
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	289	423
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	751	1325
Випрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	52986	75481
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	81360	104027

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3276	3276
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	8141	20438
Резервний капітал	1415	11777	15210
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	27769	26126
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	50963	65050
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	29124	36720
розрахунками з бюджетом	1620	80	593
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	19	26
розрахунками з оплати праці	1630	274	205
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	900	1433
Усього за розділом III	1695	30397	38977
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	81360	104027

Керівник

Головний бухгалтер

(Із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року N 627, від 9 липня 2021 року N 385)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство <u>ПП "Могутнє"</u> Територія <u>м.Кропивницький</u> Організаційно-правова форма <u>приватне</u> Вид економічної <u>с/г виробництво</u> Середня кількість <u>31</u> Адреса, <u>Київська обл. Вишгородський р-н с.Глібівка Урочище Лугове б.1-А</u>	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ за КАТОТТГ ¹ за КОПФГ за КВЕД	КОДИ		
		24	01	01
		30285925		
		01.11		

Одиниця виміру: тис. грн.

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на рік 20 23 р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	6063	9321
Основні засоби	1010	22483	32000
первісна вартість	1011	37755	37475
знос	1012	15272	5474
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030		
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	28546	41321
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	39728	45142
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	34005	32163
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130		
за виданими авансами			
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	423	1021
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	1325	1785
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	75481	80111
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	104027	121432

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3276	3276
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	20438	32185
Резервний капітал	1415	15210	17150
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	26126	33051
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	65050	85662
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	36720	32871
розрахунками з бюджетом	1620	593	333
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	26	150
розрахунками з оплати праці	1630	205	651
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	1433	1765
Усього за розділом III	1695	38977	35770
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	104027	121432

Керівник

Головний бухгалтер

(Із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року N 627, від 9 липня 2021 року N 385)

Підприємство ПП "Могутнє"

(найменування)

Дата (рік, місяць, число) 22 01 01
за ЄДРПОУ

КОДИ		
22	01	01
30285925		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)за рік 20_21_ р.

Форма N 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	56820	41893
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	44690	27288
Валовий:			
прибуток	2090	12130	14605
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130	2115	1876
Витрати на збут	2150	9107	11605
Інші операційні витрати	2180	429	125
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	479	999
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270		82
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	479	917
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	479	917
збиток	2355	()	()

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	21272	22669
Витрати на оплату праці	2505	1878	1726
Відрахування на соціальні заходи	2510	413	380
Амортизація	2515	5066	4219
Інші операційні витрати	2520	23499	11981
Разом	2550	52128	40975

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

Підприємство ПП "Могутнє"

(найменування)

Дата (рік, місяць, число) 23 01 01
за ЄДРПОУ

КОДИ		
23	01	01
30285925		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)за рік 20_22_ р.

Форма N 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	49609	56820
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	38721	44690
Валовий:			
прибуток	2090	10888	12130
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	24	
Адміністративні витрати	2130	2403	2115
Витрати на збут	2150	7358	9107
Інші операційні витрати	2180	700	429
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	451	479
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	451	479
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	451	479
збиток	2355	()	()

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	26027	21272
Витрати на оплату праці	2505	2194	1878
Відрахування на соціальні заходи	2510	483	413
Амортизація	2515	4271	5066
Інші операційні витрати	2520	16207	23499
Разом	2550	49182	52128

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

Підприємство ПП "Могутнє"

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
24	01	01
30285925		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за _____ рік _____ 20_23_ р.

Форма N 2 Код за ДКУД

1801003

1. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	44238	49609
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	28755	38721
Валовий:			
прибуток	2090	15483	10888
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	11581	24
Адміністративні витрати	2130	3017	2403
Витрати на збут	2150	5322	7358
Інші операційні витрати	2180	219	700
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	18506	451
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	2612	
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	21118	451
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	506	
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	20612	451
збиток	2355	()	()

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	26913	26027
Витрати на оплату праці	2505	4580	2194
Відрахування на соціальні заходи	2510	1183	483
Амортизація	2515	4006	4271
Інші операційні витрати	2520	1440	16207
Разом	2550	38122	49182

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

1) *Опис технологічних особливостей виробництва цукрової кукурудзи у цілих зернах в залізних банках 500 мл.*

Сировина та матеріали:

Якість сировини і матеріалів повинна відповідати вимогам діючих стандартів і технічних умов. Для виробництва консервів використовують свіжі, добре сформовані початки, правильної циліндричної форми, довжиною не менше 10 см для ранніх і не менше 16 см для середньо-ранніх, середніх і пізніх сортів і гібридів.

Листяні оболонки качанів повинні бути зелені, пружні, з підсохлими нитками. Поверхня качанів не менш ніж на 95% повинна бути покрита цілком сформованими, не пошкодженими зернами в стадії молочної стиглості, налитими при натисненні вони повинні виділяти негустий сік молочного кольору і солодкуватого смаку.

Не допускаються у виробництво початки з плодоніжкою довжиною більше 50 мм, початки з не пружним чи засохлим листям, перезрілими підсохлими зернами, уражені гусеницями кукурудзяного метелика та бавовняної совки, сажкою або іншими хворобами, а також домішками кукурудзи кормових сортів.

Допускається не більше 5% (до загальної кількості) качанів недозрілих або кілька перестиглих.

Допускаються також у білій або жовтою кукурудзі домішки зерен іншого кольору не більше 10%.

Сіль харчова затаренна за ГОСТ 13830 не нижче 1-го сорту.

Цукор-пісок за ГОСТ 21 не нижче 1-го сорту.

Вода питна за ГОСТ 2874 що не містить анаеробних мікроорганізмів у 100 см3.

Транспортування, приймання та зберігання сировини:

Основну сировину доставляють на переробний цех навалом чи в ґратчастих контейнерах. Зберігають кукурудзу на сировинних майданчиках, захищених від дощу і сонця та відкритих для природної вентиляції. Підлогу майданчиків роблять з бетону з ухилом, необхідним для швидкого стоку води в каналізацію. Зберігають кукурудзу шаром не вище 30 см.

Направлені на переробку початки завантажують у бункери, розташовані над транспортерами, що подають качани в цех, або на підлогу сировинного майданчика окремими партіями. В останньому випадку в підлозі майданчика влаштовують закриті ґратами канали, зі встановленими скребковими транспортерами для подачі кукурудзи по технологічних лініях.

Кожну партію кукурудзи постачають ярликом із зазначенням дати та часу надходження. Термін зберігання кукурудзи на сировинний майданчику - не більше 12 годин, за умови доставки її на переробний цех не пізніше ніж через 5 годин після збору качанів. Після 6 годин зберігання навалом на площадці, кукурудзу перелопачують.

Очищення від покривного листя, миття та інспекція качанів:

Кукурудза із сировинною майданчика подається на скребкові транспортери, які передають її на стрічкові конвеєри технологічних ліній, потім початки надходять на машини для очищення від покривних листків.

Початки кукурудзи вручну укладають на подаючі транспортери машин плодоніжкою в бік ножів так, щоб основа качана була спрямована на край транспортера. В іншому випадку можуть бути зрізані разом з плодоніжкою і зерна, або при неповному зрізі підстави листя не будуть повністю видалені з качана.

Звільнені від листів і плодоніжок качани кукурудзи за допомогою стрічкових і скребкових транспортерів подаються на мийно-очисні машини.

Зрізані листя і плодоніжки видаляють з цеху за допомогою системи транспортерів. Очищені початки мийуть у чистій проточній воді в роторних мийних машинах з барабаном форми усіченого конуса, де вони звільняються від залишків листя і ниток.

З мийної машини сировину подають на інспекційний конвеєр, на якому з качанів видаляють, що залишилися, листя і нитки, відбраковують перезрілі, недостиглі, уражені хворобами качани й обрізають неприбрані при очищенні плодоніжки і пошкоджені місця качанів за допомогою дискових ножів, укріплених на станини з боків конвеєра.

Підготовка допоміжних матеріалів і приготування заливки

Цукор і сіль просівають, після чого розчиняють у воді при нагріванні в двутілих казанах з нержавіючої сталі, чи в емальованих баках чи з нержавіючої сталі. Присутність солей міді або заліза в заливанні може бути причиною потемніння зерен або випадіння осаду в готових консервах.

Рецептура заливки, %

-Сіль 3,0

-Цукор 3,0

Бланшування качанів і зрізання зерен

Після інспекції початки бланшують в бланшувачі при температурі 85-90° С протягом 2-3 хв. При виготовленні консервів з кукурудзи в початках, початки бланшують при температурі 90-95 ° С протягом 15-20 хв. Потім охолоджують в безперервно діючому охолоджувачі проточною водою при температурі 20-25 ° С протягом 1,5 хв і додатково холодною водою під душем. З охолоджувача початки надходять на стрічковий транспортер, по бічних сторонах якого встановлені машини для зрізання зерен з качанів - куттери. Початки вручну беруть з конвеєра і подають до ножів машини вузькою частиною вперед. Зерна зрізують рівномірно по всій поверхні циліндричної качанів, на 2/3 висоти, з таким розрахунком, щоб зародки зерен залишалися на початку. Зріз повинен бути рівним, без вирваних зерен, задля цього ножі машини повинні бути добре відточені.

Під зернозрізками розміщують гідрожолоб, в який подають зрізані зерна. Поруч з зернозрізками встановлюють скребковий транспортер для видалення стрижнів качанів з цеху.

Мийка, очищення та інспекція зерен

Підготовлені зерна водою по гідрожолобу подають спочатку в пруткову мийку, в якій відділяють більшу частину домішок - шматочки стрижнів і листя, обрізки качанів тощо, а потім в ротаційний двобарабаний очисник для остаточного відділення домішок. З очисної машини зерна надходять в флотаційні машину, де видаляють водою порожні, легковагі зерна та інші легкі домішки, і, потім у мийну струшувати машину для видалення води, після чого надходять на інспекційний транспортер. Інспекцію зерен перед фасуванням виробляють на стрічковому транспортері, бажано з стрічкою з білої гуми, шириною 0,5 м при односторонньому обслуговуванні або шириною 1 м при двосторонньому обслуговуванні.

Фасування.

Кукурудзу цукрову в зернах фасують в бляшанки місткістю до 0,5 дм³. Найчастіше використовують тару ємністю 0,34 л.

Підготовку банок і кришок виробляють відповідно до діючої інструкцією з підготовки тари. Банки наповнюють на автоматичних наповнювачах. При цьому дотримуються наступного співвідношення складових частин,%:

- зерен 60-65
- заливки 40-35

Температура заливки при фасуванні повинна бути не нижче 85 ° С. Наповнені банки з кукурудзою в зернах одразу ж закривають на вакуум-закочувальних машинах і передають на стерилізацію. Термін між закупорюванням банок і стерилізацією не повинен перевищувати 30 хв.

Стерилізація і охолодження

Закочені банки стерилізують в автоклавах згідно вибраного режиму стерилізації. Після стерилізації банки охолоджують до температури 40-45 °С. Охолоджені банки: інспектують, етикетують і направляють в склад готової продукції.

OLEH SLIUSARENKO

Development of measures to improve the efficiency of capital investments at the enterprise.docx

 Central Ukrainian National Technical University

Document Details

Submission ID

trn:oid::2945:258534331

Submission Date

Dec 12, 2024, 8:40 PM GMT+2

Download Date

Dec 12, 2024 8:45 PM GMT+2

File Name

SLIUSARENKO OLEH EA-23M Development of measures to improve the efficiency of capital inve....docx

File Size

2.5 MB

102 Pages

13,270 Words

98,775 Characters

22% Overall Similarity

The combined total of all matches, including overlapping sources, for each database.

Filtered from the Report

- ▶ Bibliography
- ▶ Quoted Text
- ▶ Cited Text
- ▶ Small Matches (less than 8 words)

Top Sources

- 16% Internet sources
- 0% Publications
- 18% Submitted works (Student Papers)

Integrity Flags

1 Integrity Flag for Review

- **Replaced Characters**
11 suspect characters on 11 pages
Letters are swapped with similar characters from another alphabet.

Our system's algorithms look deeply at a document for any inconsistencies that would set it apart from a normal submission. If we notice something strange, we flag it for you to review.

A Flag is not necessarily an indicator of a problem. However, we'd recommend you focus your attention there for further review.